Ex Libris
JOHN LANDWEHR
Voorschoten

BOUND BY W. PRATT

Hart 18- "Exceeding by hard!"

the coffer symbolises "lust for money" and the woman with mask "deceit."

114

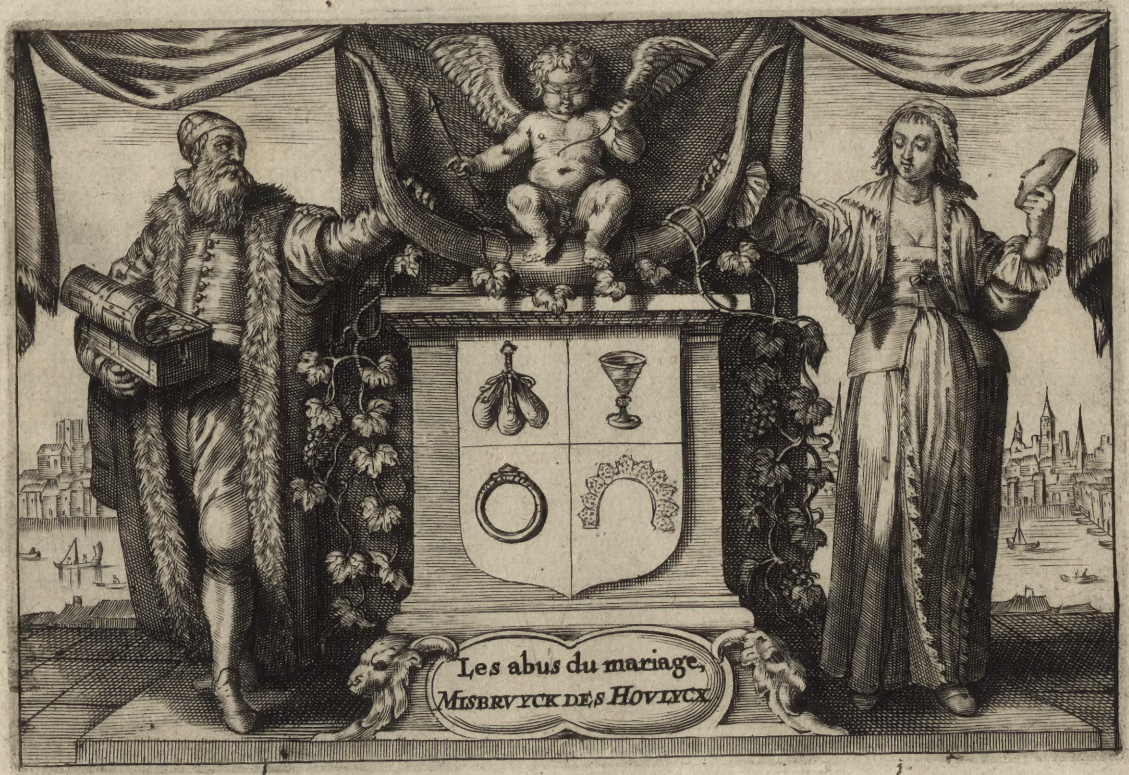
Les abus du mariage,
MISBRVYCK DES HOVLYCK

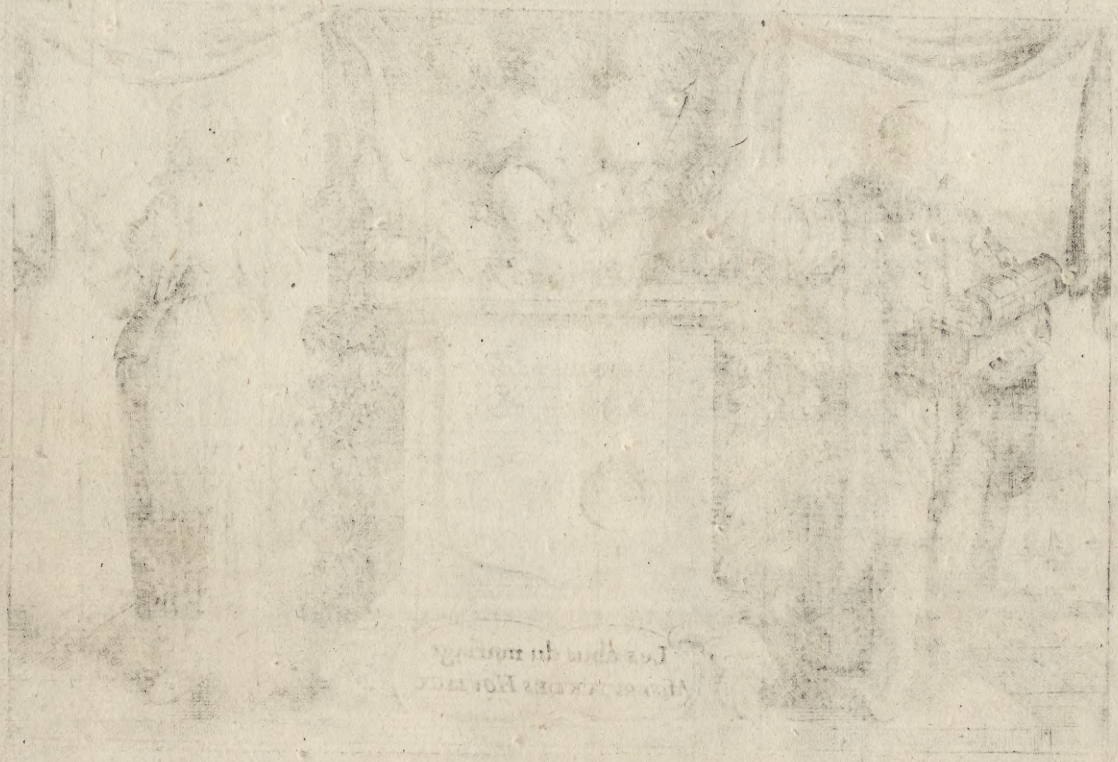

Les abus du mariage,

Ou ſont clairement repreſentez les ſubtilitez deshonneſtes tant des femmes que des hommes dont ils uſent pour ſe tromper l'un l'autre a cecy ſont adjouſtez quelques enſeignemens pour corriger tels abus.

MISBRUICK DES HOUWELYCX,

Waer in klaerlijck word uitgebeeldt de

booſheden en looſheden zo wel tuſſchen Mannen als Vrouwen gepleeght, om malkander behendigh te bedriegen.

Hier zijn bygevoeght eenige nutte en noodige leeringh, ſtreckende tot verbeteringe der heedenſdaeghſche bedorven huyshoudinge.

The miſtake off matrimonij, wherin is clearely ſet out the Shamefull

Craftineſſe as well by men, as women, pleading one againſt an other of their ſhamefull deceitfulneſſe. Here is alſo by joyned, ſome learned inſtructions to the amendement, and reproouing of that filthineſſe.

Ghedruckt in 't Jaer ons Heeren 1641.

Au Lecteur.

Vide ce Poëte fameux, raconte, que dans l'Iſle de Cipre, les peuples appellez Amathuntes, ſont par la Deeſſe Venus les hommes changez en Toreaux, & leur femmes impudiques, en pierres: pour avoir pollué leurs Autels, de ſang injuſtement immole. Or voyant, qu'en ce Siecle, ou nous reſpirons l'Air on fait du vice, vertu. I'ay voulu repreſenter au vif les ruſes, & cautelles, deſquelles ſe ſervent les femmes luxurieuſes pour decevoir leurs maris, & pareillement repreſenter le ſubject que les maris donnent a leurs femmes pour ce licentier a faiee mal: & auſſi les ſubtillitez des Maquereaux & Maquerelles leſquels abuſent la ſimplicité de ceux, qui ſe laiſſent perſuader, a leurs parolles. Non, que mon intention, ſoit de vouloir taxer perſonne, ou enſeigner le vice (a Dieu ne plaiſe) mais bien ſeulement pour advertir, les jeunes gens, quils ayent a s'engarder. Car par ce vice de Paillardiſe, le premier monde perit, David fit vne lourde Cheute, Samſon ſe perdit, Salomon fut rejetté, Abſolom tué. Bref, ſi on vouloit raconter tous les Accidents, qui en ſont provenus, il faudroit des volumes entiers. Mais mon deſſein (comme j'ay dit ſi deſſus) n'eſt que de traiter de deux ſubjects, le premier de la malice des femmes legeres, des Maquereaux, & Maquerelles, & de leurs miſerable fin. Eſperant en bref mettre au jour la vie des vertueuſes, & chaſtes femmes, leur gloire, & heureuſe fin. Parquoy je prie ceux qui ſe ſentiront offencez, de ces livres, ne m'en vouloir attribuer le blaſme, & le prendre en bonne part, comme ne l'ayant fait, a autre fin, que pour l'amendement, de ceux qui ſeront tachez de ce vice.

Aen den Leſer.

DEn vermaerden Poët OVIDIUS verhaelt in zijn boek der Herſcheppinghen van zeker volck, in Cypren, ghenaemt *Amathuntes*, waer van de Mannen door 't toedoen van de Godin *Venus* verandert wierden in Stieren met groote hoorenen, en de Vrouwen in Steenen, om datze diens Autaer met onſchuldigh bloedt beyleckt hadden. De zin des Fabels van dezen hoogh-geleerden Poët betreſt, mijn bedunckens dit wit, dat de Mannen die 't echte bedt bevlecken, of zulcx hun Vrouwen met oogluyckingh toelaten, met recht, voor Stieren mogen geacht worden, en daer by datmen de Vrouwen, die'er trouw breken, wel by Steenen magh vergelijcken, mits zy 't zuyvre Autaer van deze Godin door zulcke daden bevlecken, want zy alzo geen oprechte vruchten konnen voorts brengen; en alzo, in onze verdorven Eeuw, d'ondeugden, voor deugden gerekend worden, zoo heb ick u hier voor oogen willen ſtellen de looſheden die de geyle Wyven gebruycken, om haer goede Mannen te bedriegen; daer by verhalen d'oorzaeck die de jalourſe Mans haer Vrouwen geven tot deze quade oeffeningh, daer men uyt zal moghen oordelen of zy'er niet zelf aen ſchuldigh zijn. Noch zal ick uytbeelden de groote liſten der Coppelaren, en Coppelaerſters, daerze dickwils d'eenvoudige herten mêe verleyden; waer uyt blijcken zal dat mijn meeningh niet is yemant tot quaed te rockenen, maer eer om de jeugd daer van afkeerigh

righ te maken, en te waerſchouwen. Want door deze zonde van overſpel vergingh de eerſte Wereld; oock brachtſe *David* tot den val, *Samſon* te niet, *Abſelon* ter dood, en kort gezeyd, zoumen al de droeve exempelen, die uyt deze zonde zijn gheſproten, verhalen, men behoefde daer veel te grooten boeck toe; maer om dat, als gezeyd is, mijn meening niet ſtreckt, dan om de gebreken der lichte Vrouwen uyt te beelden, deſgelijcx vande Coppelaren, en Roffelſters, en hun elendigh eynde, zoo zal ick deze vertooningen laten, maer evenwel blyven in de hoop van wel haeſt in't licht te brengen het leven der deugdſame, doorluchtige, en kuyſche Vrouwen, met haer geluckige toegangh des levens, en hoeze zich in'er Weduwelijcke ſtaet hebben te dragen. Maer of'er eenighe waren, die van dit euvel zieck zijn, ick verzoeck datze 't my niet ten quaetſten afnemen, maer zich beteren tot haer zielen zaligheyd.

V. L. Dienſtwillige

C. de Pas.

To the Iudicious Reader.

GENTLE READER.

Very age every nation hath its ſeverall cuſtomes, ſeverall paſtimes; Rome had her Olympian games. This later this lewder age hath its recreations too, but farr more vitious. An Epitome wherof I here preſent to the publique veiwe, not with intent to corrupt any, but to benefite all. Here may all behold lively portraicted the poiſonous enchanments of alluring harlots, who lead vnto the chambers of death, and ſo bewarned to beware & abhorre them. For if through ſuch the talleſt Cedars, David, Salomon, Samſon,

ſon, &c. haue wretchedly falne, how can the lower skrubs be too vigilant. If by this my labour thou reapeſt this good intended, I haue my deſire, for vvhich I thimke I and my labour deſerue thine acceptance. Praying God vve all may ſo live as of him to be accepted, to his grace I commit thee. Thine if thine ovvne.

C. de Pas.

PArce que ma Femme, eſt belle,
En la cour, recois honneur:
N'eſtoit, cette Damoïſelle
Ie ſerois qu'un Procureur.

AV jeu d'amour, ne ſuis Nouice,
Vn grand m'ayme, infiniment
Il ni a guere que d'un office
A mon mari, il fit preſent.

De Advocaet van't P. M. le M

ICk ben nu groot geacht by Graven, en by Heeren,
Men ziet in 't Parlement my zeer eerbiedigh eeren:
Maer eer ick dees Ioffrou kreegh tot mijn eygen Wijf
Was ick maer Procureur, 't en had niet veel om 't lijf.

Juffrouw L. ſijn Huysvrouw.

EEn welgeboren Vorſt van't Lelyhuis geſproten
Heeft d'eerſte zoetigheyt van myne jeugd genoten,
Hy pluckt het bloempjen af, zoo aerdigh en beleeft,
Waer voor hy deze Staet mijn Man geſchoncken heeft.

The Counſeller at lawe in Court.

1. *I Am eſteem'd of great ones knights and Lords,*
The Parliament alſo mee grace affords,
But or that I for Wife this Woman kad
A Clarke I Was, and of ſmall fees full glad.

Miſtris L. his Wife.

2. *AN Earle of Noble blood, a Prince high borne*
Haue I made choice of my good-man to horne,
And yet becauſe he gaines advancement for't
He winkes therat, and croſseth not our Sport.

1 *L'advocat du Parl:*

Madamoiſelle L. sa femme. 2

Fy opgeblaſen zot, ghy die om hooge Staten
Uw eerelijcke Naem gewilligh hebt verlaten,
Waer door al 't Hofgelin u voor een Jorden ſchent.
Vermits u eygen Vrou u voor haer Man nau kent.

Siet dezen Juffer ſlord, om haren Staet te meeren,
Gaet dus het Echte bed door Hoerery onteeren,
Sy ſchept in dit bejach een overgroot pleyſier.
En ſtort haer arme ziel zoo in'et eeuwigh vier.

MOn mari croyt qu'oy la Meſſe
Quand je ſuis ches mes chalans,
Bien que rien il ne me laiſſe,
Pour mes petits Eſbatements.

IE ſcay ſi bien remarquer l'heure
A le depart des bon marchans
Qu'a leur femmes ſans long demeure
Ie fais avoir de bons chalans.

J. E. Burgers Vrouw uyt de Straet van S. D.

MYn Man doet anders niet als knorren, en als kyven,
Soeck ick wat mooy te gaen, hy wil niet van de ſchyven:
Dit doet'et dat hy my alleenigh oock niet houwt,
Dus win ick ſelf mijn koſt, al heb ick hem getrouwt.

La Piccardo Coppelaerſter.

ICk ben wel afgericht, en kan de ouwe ſtreken:
Want is de Man maer uyt, ick weet de Vrou te ſpreken,
Ick lockze met een wenck te komen daer ick woon,
Waer dat haer Lievert wacht, dus ſtrijck ick dubbel loon.

A Citizens Wife of S. D. Street.

3. *PRide's my delight, faigne I would goe brave*
Which I am grudged by a grumbling knave,
If I cornute him, blame himſelf he may,
The fault's not mine, needs I muſt goe gay.

Miſtris Jacquemijn Picard.

4. *I now am Miſtris of my craſte, and can*
Worke-womanlike deale in it, when the man
Is out of doores, his Wife I item give,
She fees and feaſts mee; by this trade I live.

3 *J.E. Bourgoise, de la Rue S.D.*

La Picarde Macquerelle. 4

Dees vuyle, en ſnode zogh, tot proncken en tot praſen
Genegen, laet bedeckt verſcheyden Pollen halen,
Om 't çieren van'er lijf verbreecktze Godes Wet.
Soo garen heeft dit beeſt yet koſtelijcx en net.

O znoo oneerlijk menſch! hoe dwaelge dus van Gode;
Dat ghy geworden zijt des Duyvels eygen bode?
Vermits ghy om 't genot op alle liſten loerd.
Waer doorge menigh Vrou in't net der zonden voerd.

PEre je vous fais ma plainte
Que mon mari, m'a batu
Il dict que je suis enceinte
Et quil croit Estre Cocqu.

MA commere pour vous je pleure
De ce qu'on vous bat si souvent
Vous scaués ou Cato demeure
Là josteray vostre tourment.

Pater Cornelis Golu.

KYck gele, schele Trijn zy wast voor al de Heeren
Daer onsen Pater koomt met Kock-neef staegh verkeeren,
Gaet vry wanneerje wilt, zy woond in 't achter-huys,
Ick zal ontrent ten drien u helpen van dit kruys.

Het Schoenmaeckers Wijf uyt de Straet den C.

EY lieve Heer-oom hoor, ick ben geparst tot klagen,
Mijn Man heeft my te nacht soo deerelijck geslagen,
Om dat ick dickwils slaep wat uren inden dagh,
Ick bid u geef my raed dat ick dit wreken mach.

The Shomakers Wife.

5. *FAther Cornelius, to you I haue recourse*
My griefe to open, you will haue remorse,
My husband beates mee for a fault I haue,
I lye too long in bed. Free mee from the knave.

Father Cornelius.

6. *YOu know the Squint ey'd, ill-look'd Laundress, she*
That also cookes for our fraternitie,
She backward dwells, mett there at three a clocke
In th'afternoone; I'l ease thee of thy yoke.

5 *Frere Corneille le goulu*

O ſnode Monnick! die, om luy en lecker leven,
U ſelven, in uw Jeugd, in 't Klooſter hebt begeven.
Al watge hebt belooft verbreeckige heel tot nier;
Vermits ghy, door de luſt, op and're Vrouwen ziet.

D Nicolle femme, dun Cordounier 6

Wat koomt gy u verdriet aen deſen Monnick klagen
Die in oneerlijck doen ſchept wonder goet behagen!
De luye ledigheyd veel vuyle zonden broed.
Dus ziet aen wien ghy klaegt. en leert wel watge doet.

I Ay vn maiſtre qui en effet
Recoit de moy grand Services
Ie ſuis Lacquais porteur Poulet
N'eſt ce luy rendre bons Services.

M On mari ayme la vandange
En ſolicitant ſon proces
Et moy j'ame bien le change
Et le Maiſtre du Lacquay.

Robert de Moor Lacquay.

MYn naem het Moortjen is, tot koppelen genegen,
Hier door heb ick aen 't Hof mijn Meeſter oock gekregen.
Nu brengh ick altemets aen dees zijn waerſte Lief,
In ſchijn van hemd, of kraegh, een toegeſloten Brief.

Schoon Grietjen de Waſter van het Hof.

MYn Man, dien ſuckelaer, gaet altoos ſoliſteren,
Dies dien ick my wel naeu met waſſchen te generen:
Dit helpt niet veel in 't huys, had ick dit Heerſchap niet,
Die my het meeſt verſorght, ick ſmoorden in verdriet.

Robert the Moore.

7. *I Am a Pander, one in Court much vſ'd*
And by my Cunning is the world abuſ'd,
Men thinke I clothes to waſhing bring, but I
Bring letters to his Lordships votarie.

The Court Laundres Wife to the Solliciter of bad cauſes.

8. *B Ad cauſes to ſollicite, and to call*
Gueſts to his tipling ſmoking houſe, is all
My husband doth, I Wash and doe my beſt
My ſecond ſecret freind ſupplies the reſt.

7 Robert le mor Lacquay.

La belle margo lauandiere. 8

Seer ſelden zijnze goed die van de quade komen,
Maer hunne Oud'ren zond word by'er aengenomen,
Mẽ kent te recht dẽ boom wanneerze vruchtẽ draegt.
Wie ſnode kinders teelt is ſwaer van God geplaegt.

Wie dat met vuyl gewin zijn honger zoeckt te laven,
Sal zich op 't leſten ſelf geheel in 't quaet begraven.
Wie dan de zonde volgt, dat om een leckre mond.
Bederft zijn eygen lijf, en maeckt de ziel gewond.

IE ſuis Gillemette, Empeſeuſe,
Qui ſers, tous ceux, de la Cour
A mon logis les amoureuſe,
D'ordinaire font leur ſejour.

IE pratique, quelque meſſage
Pour voir mon ami ſouvent
Ches Gillemente fine & ſage
Ou je la trouve aſeurément.

Willemijn de Stijfſter.

ICk ſoecke mijn profijt met ſtyven, en met plooyen,
Om Heeren van het Hof, en Juffers op te tooyen,
En koomt'er Vrou of Maegd die Pol of Vryer heeft,
Mijn huys is ſtaegh bereyd als 't my maer kroonen geeft.

Anneken de Kamenier van M. van C.

GEen liever dingh ick zoeck dan dragen 't goed te ſtyven
Tot mooye Willemijn, daer kan ick uren blyven,
Vermits mijn Vryer my daer op'et ſoetſt onthaelt
Met brave Wijn-brule, 't geen hy alt'zaem betaelt.

Willemijn the waſher.

9. *FOr Lords and Ladies I doe wash and fold*
Their linnen cleanly, and from thence am bold
VVith in my houſe to harbour ſuch reſort
VVith maid or wife that loue Dame Venus Sport.

Anne the Chambermaid of M. of C.

10. *I Seeke all fit occaſions for to carry*
Linnen to Miſtris VVillemijn, there my Harry
And I doe meet together, that's the houſe
We wantons ſport in, laugh, cull, kiſſe, carouſe.

De Vrouwen zijn veeltijts genegen tot'et praten,
Zoo datze hier door zelf haer rechte plicht verlaten.
Veel dochters zijn hier door tot zoo een val gebrocht,
Dat hare zuiverheyd wierd aen een boef verkocht.

Veel ſmeken dat bedriegt, de leckerheyd doet dwalen,
By wijn, met ſoet gemengd, is ſelden deugd te halen.
Zoo wie dan deze twee heeft hartelycken lief,
Valt licht in groot bederf, den oirſaeck maekt de dief.

QVe cette creature eſt belle
Que vous a laiſſé ce meſchant,
Vous ne lerrés d'eſtre Pucelle,
Et ſi n'en mourés, pas pourtant.

IE ſuis tant eſpriſe d'aiſe,
Au regard de mon enfant,
Bien que le pere, me laiſſe
Ce m'eſt, un contentement.

Ianneken de bewaerſter.

IOfvrou aenziet dit wicht, wat heeft'et ſchoone oogen,
Of u de Vaêr verlaet, ghy zijt niet eens bedrogen.
Nooyt Moêr verdorven was al voede zy een Kint.
Dit is'et eerſte goed dat men met kuſſen wint.

Juffrouw Aeltjen Kamenier van M. D. V.

ALs ick dit zoete ſchaep mach naer mijn luſt aenſchouwen
Zoo word mijn hart verheugd, al is'et vol benouwen.
Zchoon my zijn Vaer verlaet, het is een Edelman
Die heel rechtſchapen was, daer trooſt ick my weêr an.

Jane the nurſe.

11. *BE not perplex'd, ſweet Miſtris, at thy happe*
That (father gone) this ſweet babe in my lappe.
What comely eyes it hath? Oh doe not greiue
One mother can I hope one child releiue.

Miſtris Allet chambermaid and minion of M. D. V.

12. *LAugh'ſt on mee babe? I now forget the paine*
I ſuffer'd for thee, pleaſures all are vaine
And muſt be ſauc'd with greife, ah from a kiſſe
Of Noble lippes both paine and pleaſure is.

Bedriegſter, kopleres, die door u liſtigh ſmeken
Dees arme ſlechthooft zoekt eẽ hart in't lijf te ſprekẽ,
Ghy acht'et quaed doen licht, dies zijtge dus van aerd,
Als een beſcheten Koe in 't ſlingren met de ſtaert.

Wanneer den armen menſch in zonden is gevallen
Door 't knagende geweet vergaet hem licht'et mallen
Zoo haeſt de dart'le luſt in weelde word gedaen,
Is liefde, trou en eer in hunne Echt vergaen.

SI laſſaire, vient notoire
Comment pouraye, eſchapper
Iay fait a ma mere croyre
Qu'aux Champs, mallors promé.

LEſſes le dœuil, prenne courage
Voſtre enfant Babteſme a eu
Ia fait la frute ſi ſage
Que le Cure, ne la point ſceu.

Schoon Katelijntgien Staet-Iufvrou van M. de C.V. door een Edelman bedrogen.

HOe zal ick deze kraem, ô mijn Vriendin verdooven,
Mijn Vader en mijn Moer my zieck te zyn gelooven,
En dat ick tot vermaeck getrocken ben naer 't Land:
Ick bid u geef my raedt dat ick niet koom in ſchand.

Perijntgien de Vroe-vrouw.

ICk wiſt mijn ſaecken zoo by Jan-Heer te beleggen
Hy doopten ſtracx dit Kint dat ſonder tegen ſeggen:
VVant Pater had terſtont de znoſ mee in de neus
Dat dit een doſjen was, och 't gelt dat is de leus.

M. Katrin, Sometimes daughter of M. C. V. who got an afterclap.

13. *I'm poiſon'd, for I feele my belly ſwell*
Bigger and bigger ſtill, good mother tell
How I may ſhun this ſhame: her mother ſaid
Goe for a while apart, returne a maid.

Dame Perinne the Midwife.

14. *I Haue a quarrell 'gainſt Sir John the Vicar*
He Chriſtens children ſlightly, but with liquor
Himſelf he throughly drencheth, for his pay
He'l not abate a mite, nor waite a day.

13 *Dame Perinne ſage femme.*

Damoiſelle Cato trompeſpdr vn gentil: 14

Deeſ' geyle, en looſe pry heeft deze ſpreuck geweten,
Dat een geſtolen beet voor lecker word gegeten.
De wanden zijn toch blind, wie ziet'er in de nacht;
Dus heeftze, in'er doen, niet eens op God gedacht.

O drocht! ghy die u dus met koplen kunt generen,
Zoo godloos als ghy wijnt, ſoo godloos is 't verteeren.
't Is beter eerelijck wat water en wat brood,
Als door de overdaed des Duivels bondgenood.

QVand mon mari, n'eſt en ville,
Ou quil eſt, avec le Roy
Ce meſager fort abille,
Droit a moy, venir je voy.

CE meſtier, gaigne ma vie
Mieux, qu'a porter, vendre bois
D'eſtre Macreau, je ne nie
Bien produits je quelque fois.

Iuffrouw L. Huyſvrouw van een Officier van't Hof.

ICk weet het yſer braef, en na de kunſt, te ſmeden
Wanneer mijn Man ter jacht naer buyten is gereden.
Een wacker jongh Marquis voor my ten dienſte ſtaet,
Zoo haeſt ick door dees bôô hem dat maer weten laet.

Iſaac la Flute Houtdrager tot Parijs.

DIt werrick valt my licht, ick kan daer meer meê winnen
Al droegh ick altoos houwt, of als mijn Wijf met ſpinnen.
Zoo ick een boodſchap doe, en dat ick maer een kroon
Van Heer, en Iuffer krijgh, 't is evenwel goet loon.

The Courtiers Wife.

15. *MY man is out attending on the King*
Which to my wiſhes good ſucceſs doth bring,
He being out, and word brought by my boy
A luſtie liuely Marques I enioy.

The Porter or French day-labourer.

16. *I Carrie wood, my wife doth ſow and Spinne,*
Ech day together we a crowne doe winne,
This conſtant is; what comes by other wayes
I may not tell; but we liue merry dayes.

15 Madam Ioz. femme dun officier de la C.

Isac la flute Crocheteur. 16

O monſter-menſch! hoe mooght ghy dus den doop miſbuigen
Aen dit onnozel ſchaep? daer Peten noch getuigen
Haer voegen by den Vunt. den Duivel u verblind,
Om datge 't gelt veel meer als uwen God bemind.

Wie dartel ſinde luſt van hoererye leven
Daer van ſal ſelven 't kind een vol getuigen geven,
Hoe heymelijk men 't houwt, is't Echte bed bevleckt,
De Moeder of'er Kind dat op'et leſt ontdeckt.

Isaac la Roche ou m'apelle
Tresbien cognoce dans Paris
Si quelqun desire vne Damoiselle
Ie les sçay de toute pris.

Soubs ombre d'estre revendeuse
Ie va hardiment au logis,
Et si je trouve quelque amoureuse
Ie suis mesagere de Cipris.

Isaac la Roche Filou.

KBen Iaques de Filou, dus word ick meest geheten,
Die menigh Duytz' en VVael heb door myn list bescheten,
De Nieuwe brugh is best voor my ter Beurs te gaen,
Soeckt yemand wat pleysier ick hellip hem daer aen.

Jacqueline Vytdraeghster.

ZOo 'k weet waer Duytze zijn daer ga ick daetlijck loopen,
In schijn of ick'er zoeck myn vodden te verkoopen,
Is 't dan een gragen bloet, die lust heeft tot pleyzier,
't Is datelyck, mijn Heer, ick weet een aerdigh dier.

Jaques la Roche Filou.

17. *IAques le Filou a base & Famous knaue*
Both Dutch & Wallounes oft beguild I haue;
And yet my trade Commandes me still to passe
The new bridge where I hire my proper lasse.

Jacamijntje a Ragge-wife, and a baude.

18. *WHen I descrie the Dutch and Wanton boyes*
I make a show to sell my trash and toyes,
But if I know their will & raiging nature
I quickly match them too a dainty creature.

O Vos! o looſen boef! die om de luye dagen
En ſlempen, tot'et quaet hebt ſulck een goet behagen
Dat ghv uw ziel verdoemt, de jonckheyt noch verleyd
Tot vuyle dertelheyd. wat ſtraf is u bereyd?

Wel ſletvinck, trogeltas, die door uw loze treken
Doet menigh Vrou den band haers Echts an ſtucken breken,
Uw wegen zijn bedrogh, vervloeckt, en duivels kind,
Wat looſheyt weet geé Vrou als zy'et quaet bemind.

CHere ſeur, quand bien j'y penſe,
Que voſtre homme, allés quiter,
I'ay le cœur, tout plain de trenſe,
Il vaut mieux, vous aſſiſter.

MOnſieur, il faut que vous &c.
Ce qui me preſſe, ſi fort,
C'eſt, que quiter, ay ennie,
Mon mari, qui n'eſt qu'un ſot.

De Paſtoor van S. A. M.

WEl lieve Griete-buer, ghy doet my ſchier vervaren,
Dat ghy my u ſecreet zoo licht koomt openbaren,
Ick weet geen beter raedt te trooſten u beklach,
Als dat ick altemets u hulper wezen mach.

Een Pachters Wijf.

OCh Heeroom hoor een woord, weeſt met mijn ſmart bewogen,
Ick ben in deſe trou met Goſen heel bedrogen,
Hy ſchijnt in't oogh een lanſt, maer deugd niet tot de zaeck;
Dies bid ick help my doch dat ick van hem geraeck.

The Paſtor.

19. *I'M raviſh'd, overioy'd, that thou, ſweet heart*
Haſt vnto mee expon'd thine inward ſmart,
But of thy greife if thou wouldſt haue an end.
Then take thy Paſtor for thy covert freind.

Francis the Farmers Wife.

20. *PAſtor, I muſt complaine, I'm made a foole,*
My wedded man I hop'd had longeſt toole
To giue mee ſweet content, it proues not ſo,
Oh giue redreſs, or else I die for woe.

19 *Mons^t le Cure d St A. M.*

La baulette femē dun fermier. 20.

Ghy die behoort te zijn een hoeder van uw Schapen,
Wilt ſelf, gelijck een Wolf, uw buurmans vrou beſlapē.
Dus ſchentge 't heylig ampt, en treet uyt u beſteck,
Dies haelt ghy u een bergh van plagen op dijn neck.

Dees ſluypſter ſoekt haer trou door gruwelen te brekē
En zoo zich in een poel van vuyle modder ſteken,
Ontwyen 't echte bed door ſchandelycke luſt:
Maer wie de zonde voed maeckt haer gemoed onruſt.

Ici commencent les Cocquages d'Eſpagnie e d'Italie e les ruſes des meſchantz femmes.

Hier beginnen de miſbruycken van de Spaenſche en Italiaenſche Vrouwen.

Here beginneth the abuſes of the Spaniſh and Italian VViues.

LEs Cornes, au front, je ſans croiſtre,
Quand ce Seignor, eſt chez moy,
Ce poignard, me rendra maiſtre,
Autre moyein, je ne voy.

MOn mari pour, rien s'offence
Que Seg. Primo, m'ayme tant,
Ie luy ſouhaite, en recompence,
Quil en puiſſe, eſtre contant.

Sig. Guan Koopman van Sivilien.

VAla me Dios, hoe moet ick dees trots verdragen,
Dat dezen ſnobbelaer mijn Wijf zoent alle dagen:
Neen, hola, dat's om niet, zoo ick my wreken kon,
Ick ſweer, met dees ſtilet doorſtack ick den Poltron.

S. A. ſijn Wijf of Donna.

MYn Man is heel onruſt, en krijght vaſt lepe oogen,
Dat hy Sig. Primo zoo tot onzent moet gedogen.
't Is wel een groote eer die hem van my geſchiet,
En 't geen hy leſtent kreegh dat zeyt hy immers niet.

The Merchant of Sivill.

21. *I Thought that ſhe whome for my Wife I choſe*
Was true as Steele, as chaſt as vntouch'd roſe,
But Woe, alas, the Fates were too too cruell,
They bleſsd a Merchant with a broken iewell.

The Merchants Wife.

22. *MY huſband's iealous, honeſt Woman I*
Am not in fault, harke, I will not lie
With more than one at once, vpon my life
He doth beleeue his eyes before his Wife.

De jalouzy die zal de thoren zoo ontſteken
Dat die niet ophouwt, of men zal zijn leet eerſt wrekē.
Wie 't echte bed onteerd, in zijn gemoed dan draegt
Een beul, een worm, die hem met ſtadigh wroeghen knaegd.

Dit mors ſwijn durft met trots van hare ranckē roemē,
Haer d'oorſaek van de ſtaet haers mans vermetē noemē
Sy ſeyt dat hy in Stadt, door haer eerſt quam tot eer,
Dus pronckze met 'er-ſchand, en denckt op God niet meer.

POr vida mia, verray je encor,
Que Sig. Pedro, ma femme baise.
Verray je encor, ce Traditor,
Qui jamais repos, me lesse.

IE sçay si bien, traiter l'affaire,
Aux Festes, qu'on tient la nuit,
Que la mio Cousin, se scait taire,
A le tout, sans faire bruit.

Don Diego van Castilien.

POr *vida mia*, 'k mach met recht mijn hooft wel klouwen,
Ick meende 'k had het puyck van de Zevielze Vrouwen,
Maer 't loopt heel anders af, ick heb haer niet alleen,
Y mi cunado is met haer mee heel gemeen.

S. I. B. A. zijn Donna.

MYn Man is heel jalours, laet dickwils op my wachten:
Maer als het Hooghtijdt is spaceer ick heele nachten,
En dan weet mijn Cousijn te passen op den tijdt,
Dus leven wy in vreugd ten trots van die 't benijd.

Don Diego de C.

23. *ZOunds shall I suffer this? from man to monster*
To be transform'd; what gentler mind can conster
This to be vpright dealing? By my life
I'l peirce his puddings, that hath peirc'd my Wife.

His Ladie Madame Habella.

24. *BE not so furious husband, doe not kill*
D. P. for this, nor offer any ill
Vnto his person, doe not husband doe it,
But blame the starres, we both were borne vnto it.

23 *Don Diego de Caſtille.*

Signora Ioana ſa Dona 24

Den wijzen oordelaer verlijckze by de zotten
Die vreemde Vrouwen zoeckt. of in de hoere kotten
Zijn vuile luſten voed. vermits hy 't goet verlaet;
Dies meet men hem daer na oock met gelijcke maet.

Hoor licht en olick vel. wat zijn uw ſchone leden,
Na dien uw Hoeren aerd, de moord-poock ſoeckt te ſmeden,
Waer meê uw Man dijn Pol zal drucken inde borſt,
Vermits ghy al te gail dijn ſchoot dus vuyl bemorſt.

POur cercher, quelque verdure.
A Padouë, me faut aller,
I'ay la Clef, de la Serrure,
Que ma Donna, ne peut fauſer.

CE Reſueur, me tient en ſomme,
Enſerree, deſoubs la Clé,
I'ay vn braue, Gentilhomme,
Qui entend, bien ſon meſtié.

Il Signor J. Edelman van Venetien.

ALs ick naer Padua, of elders heen moet reyzen,
Ick doe niet anders dan op Mia Donna peyzen,
En 't is oock dubbel goet dat ick den ſleutel draegh,
Dat niemand by haer koomt, 't en zy hy 't my eerſt vraegh.

Donna Paulina.

MYn Man ouwt, en jaloers, houwt my geſtaegh geſloten,
Dit heeft my op het leſt te jammerlijck verdroten,
Dees jongen Edelman, hoewel van mijn geſlacht,
Mijn Maegd, tot mynen dienſt, in mynen kamer bracht.

Sig. J. the Venetian.

25. *GOe where I will; to Padua, let it be*
To farthest parts of Europe, ſee, o ſee,
How ſubtile, ſure I am, I haue the keies
Of my Wifes cabinet, with her no man lies.

The Ladie Paulina his Wife.

26. *LOcke vp my corps, locke ſtill, my thoughts are free*
To range as farr thou, but yet to thee
Nor thoughts nor corps are free, my mind
Shall maugre thee or lockes a backedore find.

25

Il Signor Inoble venetiain

Dona Paulina.

26

Onwijzen zot, waerom gaet ghy uw Hoer doch ſluiten
En gaet uw eygen Echt zoo ſchandelyck te buiten,
Om uwe geyle luſt houwt ghy dees Cortiſaen:
Maer zoo men andre doet zoo word een ſelf gedaen.

Al hebt ghy dus uw pol het zien van u benomen,
En doet hem dus bedeckt in uwen kamer komen,
Schoon ghy u Man bedrieght, 't is daerom openbaer,
Want voor die alles ziet zijn alle dingen klaer.

I'Eſtois noble Venitiain,
Eſpouſant, cette Damoiſelle,
Ie la penſois, fille de bien,
Sans avoir ſceu, ſa cautelle.

CE vieux fol, ne me contente,
De ces ſeuls embraſſemans,
I'ay recours, a ma ſervante,
Qui ſcait, m'avoir des Chalans.

Il Signor G. Edelman van Venetien.

IK Ben Edel, in de Stadt Venetien geboren,
Daer ick dees Cortiſaen heb tot mijn Lief verkoren,
Die my in alles ſchijnt gedienſtigh, en getrou,
Waer voor ick deze beurs haer graegh vereeren zou.

Donna L.

ALs dezen ouden ſul met zijn gondel gaet varen
Zoo laet hy niemand t'huys, noch ſlaven, noch dienaren.
Dan haelt mijn oude Maeght, tot mynen dienſt gezint,
Zomtijts een Cavalier, dees kuſt my heel geblind.

Sig. G. the Noble Venetian.

27. *I Am a rich man, Venice knowes it, and*
A favour haue I from faire Venus hand,
I will embrace it, ſweet heart, daigne a kiſſe
If man or mony likes thee, here it is.

M. Leonella his ſweetheart.

28. *WHat a fond foppe is this? he's old and tough*
Faine would he kiſſe, but cannot for the cough,
Giue mee a lad whoſe yeares and parts well ſuites mee,
Kiſſe goodman gooſe, for a kiſſe cornutes thee.

27 *Signor G. Noble Venetien*

Donna L. 28

De Min is niet gepaſt by oude grize hairen,
Voor al zoo dartelheyt die met een hoer komt paren.
Want is de kracht vergaen, al is de beurs vol gouwt,
Haer jeugd, haer friſze jeugd, meer van wat anders houwt.

Een grondeloze put wort by een Hoer geleken,
Door dienze ſonder eind in vuyle zonden ſteken.
Haer hart is nimmer leegh van 't gruwelijcke quaet.
Zoo datze naer 't verderf met blye ſtappen gaet.

I'Eſtois mal ſain, remply d'Aage
Quand j'eus, ce jeune Tendron,
Elle eſt, venuë ſi volage,
Que n'en puis, auoir raiſon.

IE ſuis jeune, & en bonpoint,
Qui ne demende, qu'a rire,
Le Radoteur, ne l'entend point,
Vn jeune, je veus eſlire.

Milord van S. H.

ICk heb een ſwacke maegh, en ben heel quicx van harten,
Dat baerd my ongemack, vermengt met pijn en ſmarten.
Een Man van ſeſtigh jaer, heel wit, en grijs van baerd,
Met zoo een jonge Vrou, 't is al te ſlecht gepaerd.

Melady B. ſijn Huysvrouw.

ICk was maer achtien jaer doen ick eerſt quam te trouwen
Met dezen Edelman, maer 't brenght my veel berouwen.
Nu is hy ouwt en kouwt. ick nam hem om zijn goet.
't Is tegen wil en danck, dat ick hem kroonen moet.

The Lord of S. H.

29. *I'M old and crazie, God knowes, paſt the beſt*
Nor I, nor Wife can in our bed take reſt
But diff'rent is our greife, I complaine
Of flegme and rhume, ſhe of a common paine.

His Ladie.

30 *SCarce eightene Winters paſs'd, but that the bud*
Of my Virginitie was cropp'd by ſnow-white blood,
But 't was in hope, in time would come a ſpring
(The Winter gone) ſhould freſher comfort bring.

Wel oude, en gryſen geck, wat dwong u tot'et trouwē,
't Had ſeecker beſt geveeſt uw zin en ruſt te houwen.
Wat paſt een jonge Vrou by leden ſtijf en lam?
Men grift geen groene ſpruyt in eenen dorren ſtam.

't Waerachtigh woord dat leert, waer toe het echtlyck leven
Van God is ingeſtelt, niet om, door luſt gedreven,
Tē houden ſlechts de Vrou voor dertel tijt-verdrijf;
Maer om een hoger wit ſchiep God dē Man een Wijf.

MA femme, va ſur la Themiſe,
S'esbatre, avec mon voyſin,
Mais je crains, que ſa chemiſe
Ne luy ſerue de begin.

MOn mari, des biens amiſe,
Moy, je ſcay les deſpencer,
Ie ſcay, le lieu, & la place,
Ou, mon huit hert, va loger.

Een Engelſch Koopman in de Straet van C. S.

HOe durf ick mijn Gevaer dees bede doch ontzeggen,
Om met mijn nieuwe Vrou een wandeltje te leggen,
't Maeckt my ſchier pijn in 't hooft, maer haer verdriet'et niet,
En als zy vrolijck zijn wie weet wat dan geſchiet.

Miſtris D. ſijn Huyſvrouw.

MYn Man zit vaſt in huys om ſchyven te vergaren,
Als ick met mijn Compeer mach mooytjes ſpelen varen,
Daer drincken wy den Zeck gezuykerd, naer ons zin,
En boeten onze luſt, en bluſſen onze min.

The Engliſh Merchant of the Striet C. S.

31. *WE Merchants can doe much, the world well knowes*
Our Pompe, our riches by our glorious ſhowes,
The ſun diſplayes all theſe to our renowne
But ſhould the Moone tell tales, our ſhames were knowne.

His Wife.

32. *HAng wealth and them that cannot vſe it, I*
Was borne to pleaſure, muſt with pleaſure die
How oft haue I croſs'd Thames, how oft More feilds
How often felt what man, what land, what water yeilds.

Wel Zebus ! hebtge nu dees les zoo dra vergeten ?
Of hebtge voor uw trou dees leeringh niet geweten?
Hoe niemand Wijf, of roer, aen and're leenen moet.
De Vrouw word licht verleyt, en 't roer blijft selden goet.

Als u uw Man betrouwt by anderen te praten,
Behoortge uwe trou niet schandigh te verlaten.
Dan 't schijnt, wie Vrou of Paerd te ruymen teugel geeft,
Zeer zelden dat hy daer zijn rechte wil van heeft.

A La Cour on me careſſe
E recois de grands honneurs.
Pour ma femme on me recherche
& par elle j'ay bien des fanveurs.

DEvant qui d'auoir en mariage
Mon mari ceſt tres certain
Mais par faueur de cocquage
Fait ſoliſteur d'un Eſcriuain.

Een Solliciteur van't H.

MEn noemt my al mijn Heer, wie by my komt verkeeren,
De Edellien van 't Hof my als hun Meeſter eeren,
En dat om dat mijn Wijf gewoont heeft aen'et Hof:
Maer eer dat ick'er kreegh had zy geen eerlyck lof.

De Juffrou L. ſijn Huysvrou.

MYn Man was maer een Klerck, geneerde zigh met ſchryven,
Dan wou geen Raedtheers knecht, of langer jongen blyven,
Dies hem een Edelman tot mynent heeft gebracht,
Ick trouden hem voor Man, nu word hy groot geacht.

The Hagh Courtier.

33. *ROome, vulgars, roome, an Officier I am,*
In Court eſteem'd, aſke not whence I came,
Or what I doe, my office knowe is this
To doe no good, to winke at what's amiſſe.

The Gentlewoman his Wife.

34. *MY huſband Courts it now, and doth not thinke*
That his profeſſion once was pen and inke,
May he ſtill climbe, may he ſtill higher growe
Till his ambition 's fed; I'l fall as lowe.

Vn Solliciteur de la H.

Foy! die om Staetzucht, of om tytelijcke eeren
Zoo lichtlijck van de deugd hun tot de zonde keeren.
Wat is doch al de pracht daer om dit word gedaen?
U leven zal als damp, u ſtaet als roock vergaen.

Mad. ſa femme

Ghy gaet, ô lichte klad! om 't menſchelijck behagen
Dijn naem, dijn faem, dijn lijf, voor elck te koop ſchier dragen:
Al eert men u in huys, al groet men u op ſtraet,
Een yeder in'et Hof, en kroegen van u praet.

MA femme, eſtoit en voyage
Avec vn braue Chalant
A, ma ſeruante, jeune d' Aage
Ie fis vn petit Enfant.

MOn mari, à tort m'acuſe,
Que je l'ay, rendu Cornard,
Ce n'eſt, qu'une honneſte excuſe.
Afin qu'en aye ma part.

Een Koopman van A. K. G.

MYn Wijf was uyt de Stadt zich met een aêr vermeyen,
En liet my t'huys in druck, ick kon niet langer beyen,
De groente ſloegh om 't hart, ick riep terſtont de maegd,
Die heeft het, om een kint, ſtracx voor de Vrou gewaegd.

Syn Wijf.

HOe zoud ick deze trotz noch langer konnen dragen,
Dat my mijn Man altoos met dit verwijt koomt plagen.
Dat ick alleen by hem dit Kint niet heb geteelt,
Daer hy toch by de Meyt zomtijts wel kermis ſpeelt.

An Amſterdam Factor decayed.

35. *LOe Fortunes wheele, a Merchant once I was,*
The world's turn'd topſie turvie, come to paſſe
It is, that by retaile I muſt ſell beere,
At every Iacks call anſwere, Sr, I'm here.

The hoſt of the K.

36. *THe World is hard, men camot liue by th'aire*
I take a courſe to liue, I thinke 't is faire
And lawfull too, I keepe an ordinarie
And ('t is no Wonder now) a Dromedarie.

Wel lichtvinck, die dus blind u ſelven gaet vergeten,
En hebt, met vuyle ſchand, uw eygen neſt beſcheten,
Och! 't onecht kind dat baerd u anders niet als kruys,
Met quellingh in 't gemoet, en onvreê in u huys.

Sottin ghy zijt verdoold, en dwaelt gelijck de gecken,
Een anders zonde kan uw zonde niet bedecken,
Wie miſdoet heeft verbeurt, geen voorgangh u verſchoont,
'tIs d'alderbeſte menſch die quaet met goet doē loont.

LE premier logis, que j'eu,
Ce fut, pres de cette Dame,
Laquelle, ma chaine a eu,
Pour vn gage, de ma flame.

L'Autre jour je fus trompee,
Par vn Noble, a mon logis,
Qui ſa Chaine, m'a donnee,
Par fineſſe, la repris.

Een Duytſch Edelman uyte P.

ICk was tot Amſterdam ter herrebergh gelegen,
Waer ick aen deze Vrou voort kennis heb gekregen,
Wy worden t'zamen eens, haer Man was juyſt van huys
Doen zy dees keten kreegh, en oock dit gulde kruys.

Juffrou A. in D. W.

VRaegt yemand wie ick ben, dat magh men heel wel weten,
Die van een Edelman won deze gouwe keten,
Door 't boeten van zijn luſt, dus heeft hy my betaelt;
Maer door een looze vond my die weer afgehaelt.

The Gentilman of P.

37. *AT Amſterdam I met this honeſt Woman*
Free of her fleſh for mony, coy to no man,
Her huſband out, ſhe brought mee where ſhe dwelt
Where vnto her a chaine of gold I dealt.

The Woman of A. in de S. of W.

38. *I Gaue my Monſeiur, good content, good ſport,*
With chaine of gold he did requite mee for't,
He with my fleſh, I with his gift was pleaſd,
Both had content, both of our wants were eaſd.

37 Vn Genthilhomme Aleman de P.

Madam A. a la rue de D. W. 38

Wat kan een ſlimmen boef voor liſten niet bedencken
Als hy zijn arme ziel wil aen den Duivel ſchencken,
De Vrouwen zijn door gout wel haeſt en licht verleyt.
Maer ſelven blijft hy vaſt die deze netten breyd.

Al geeft u 't ſchone gouwt een luyſter in de oogen,
De daed dient eer men 't doet wel naerſtig overwogē.
Want wie om 't nietigh goedt haer ſchoot ten beſten geeft,
Verlieſt wel thienmael meer als zy gewonnen heeft.

L'Anabaptiſte, ou m'appelle,
A faux, j'en porte le nom,
Car je ſers, de Macquerelle,
Aux Hoſtes, de ma maiſon.

PAr vn deſpit j'ay quitté,
La ville, d'ou née je ſuis,
Pour vn, qui m'a deleſſee,
D'autres, m'ont fort bien repris.

De Weerdin in't C. M. S.

MYn Wijf ſeer geeſtigh is de gaſten te onthalen,
't Moeſt bijſter doncker zijn indienze quam te dwalen,
Al reyſt zy uyt de Stadt te water of te land,
Zy, en haer Zuſter, die geryven menigh quant.

De Suſter, alias M. S.

IK Heb, om een Vryer, eerſt mijn eygen Stadt verlaten,
Vermits 't gemeene volck daer van begoſt te praten,
Doen quam ick t' Amſterdam voort by mijn Suſter in,
Daer had ick veel verſoeck, en kreeg'er groot gewin.

The W. of a Counterfaite She-Puritane.

39. *DEvout ones haue reſort; my wife's devout,*
Her dores are ope to the relligious rout,
But I may them as well as wicked curſe,
I feare they horne my pate, and hurt my purſe.

The ſhe Counterfaite Puritane.

40. *BLeſſ'd Amſterdam, not bleſſ'd thou canſt not be,*
So good, ſo many ſouls diſperſ'd for thee
Doe pray, let husband ſay his will,
Thy perſecuted flocke I'l harbour ſtill.

Wel dit's een ſchandlijck lit van Chriſti reyne leden,
Dat nu, heel afgeſneên, met vóeten word vertreden.
Nu is 't een krachtloos zout, en ſtreckt tot yeders ſpot,
Zie, zoo vervalt den Menſch, vergeet hy zijnen God.

O Ouders! 't is bederf uw Dochters toe te laten
Om heele nachten vry met Jongmans vry te praten:
Wanneerze tydigh is, ſmaeckt alle water zoet.
Maer wat eerſt lecker ſchijnt verkeert wel haeſt in roet.

DEs grands regrets, je m'enqueſte,
Sans plus, a l'amour penſer,
Mais, ce qui me rompt, la teſte,
Ma femme, on vient careſſer.

MOn mari, froid, comme glace,
Ne fait rien, qu'eſtudier,
Il m'en faut, vn qui m'enbrace,
Ie ne, m'en ſcaurois paſſer.

Een Profeſſor Philoſophie van F.

ICk nam dees jonge Vrou om in haer blancke armen
Mijn kille, en koude leen in't ſlapen te verwarmen:
Maer ziet dit geyle Wijf kieſt voor my een Student,
Dit baerd my niet als kruys, mijn eer is heel geſchend.

Sÿn Wijf.

MYn Man is oudt, en kouwt, en doet niet als ſtuderen,
En meent dat ick mijn jeugd zoo ledigh kan paſſeren,
Hem dunckt dat ick, als hy, ben guur en kouwt van bloet.
Daer om my dees Student wat anders leeren moet.

The Profeſſor of Philoſophie.

41. *WOmen make wiſe men fooles, I others taught*
As much, yet am my ſelf foole-caught,
I brought a yong girle to my thorall bed
To comfort my gray haires, ſhe hornes my head.

The Profeſſors Wife.

42. *MY husband's old and bookiſh, bookes can tell*
Womens deſires are as large as hell.
He lets mee languiſh eaſeles, well, maugre art
I make his head more hard than is his heart.

41 *Le professeur En philosophie de F.*

Wel grijn, heeft Salomou u dit niet voor geſchreven,
Hoe dat de Man zijn jeugd behoort aen't Wijf te gevẽ.
Of had ghy deze ſpreuck, der Griecken overdocht,
Zo was uw ouderdom noyt tot dees ſchand' gebrocht.

Aen der Griecken hun gewelven
Stont, ô Menſchen! kent u Zelven.

M. Sa femme. 42

Ghy namt, ô geyle mod! ſlechts om de goede dagen
Dees uw ſtock-oude Man, maer niet uit goet behagen
Tot hem: want nuge ziet waer in de Echt beſtaet,
Zijt ghy voor anderen: waer om u yeder haet.

IE ſuis ſouvent, en voyage,
Pour chercher, vn nouveau port,
Mais au plus fort de l'Orage
Ma femme, m'afflige fort.

QVand mon mari, va dehors,
I'ay de l'Or, en abondance,
Ie trouve des Matelots,
Avec qui, tout je deſpence.

J. C. Stierman van R.

IN 't midden van de Zee, en 't woelen van de baren,
Als ick van d'eene Reê naer d'andere moet varen,
Dan denck ick menighmael, hoe gaet'et met mijn Wijf,
Wie mach haer trooſter zijn, wat is haer tijt-verdrijf.

A. C. Sijn Wijf.

MYn Man word op de Zee van ſtormen om geſmeten,
Nu mach ick naer mijn zin weer koeck en applen eten:
En raeckt het geltjen op, zoo zoeck ick andre liſt,
By d'eene borſt of d'aêr, die doch zijn gelt verquiſt.

I. C. Sailor.

43. *HOiſe ſailes, the Wind blowes faire, let ſhippe lanch forth*
Theſe land-bound eurch Wormes knowe not ſeamens Worth,
Though Wife, though Wealth, though all We leaue behind
When We come home more than We leſe We find.

A. C. his Wife.

44. *FAith flesh is fraile, my husband's gone to ſaile*
The maine yard hath he With him, I'l not faile
Paſſage into the ſtreights to yeild, the Bay
Is free to Water in, I'l ne'r ſay nay.

Wie met een aerdigh dier in vaſte trou wil leven
Lijt prijckel zoo hy zich weêr moet in Zee begeven.
Vermits hy dan zijn ſchult niet recht betalen kan ;
Dus zoeckt de Vrou, door luſt, zeer licht een ander Man.

Oneerelijcke pry, ziet om het lecker vreten
Gaet ghy uw eer en trou, dus los en licht vergeten.
Uw Man die tobt in Zee, terwijl zijt ghy bereyt
Tot luſt van anderen. 't is als dit vaersjen zeyt.

Een acker vol vanſteen, daer by een botte ploegh,
En dan een Hoer in 't bed, is dat niet kruis genoegh.

I'Ay la teſte, tant bleſſee,
Car ma femme, m'a batu,
N'eſt elle pas? endiablee,
De me faire, ainſi cornu.

CHanteray je pas injure?
A c'eſt yuroigne, tout le jour,
Qui, pour ſa grande luxure,
N'eſt content, de mon amour.

De Lapſnijder van L.

ICk lap en naey om gelt, om zoo mijn koſt te winnen,
Maer lacy! 't is vergeefs, wat zal ick gaen beginnen?
Mijn Vrouw ſpeelt vaſt mooy-weer met d'een of d'ander gaſt,
Die hier ter School ſtudeert, hoe wel 't haer gantſch niet paſt.

Sijn Wijf.

WEl gatvinck heb ick noch geen reden om te kyven,
Na dien ghy nachten kunt by vuyle Hoeren blyven,
Daer brengje al u gelt, en laet my in verdriet.
Al zoent my een Student, dat ſchaet u 't minſte niet.

The mender of old cloathes in L.

45. I *Clip and patch, at Ley my dwelling is,*
I ſtitch vp rents, I mend what is amiſſe,
But one rent to cloſe vp is paſt my ſkill,
My Wife is wanton, and will haue her will.

His Wife.

46. MY *husband is a botcher, drunken aſſe,*
What came into his mind to take a laſſe
So yong, ſo luſtie, this ſhall be his doome,
A learned Workeman ſhall ſupplie his roome.

Al doet een Man zijn beſt met wercké en met wroetē,
Is 't Wijf een lichte koov, hy zal bederven moeten.
Zijn beſte tijt vergaet in jammer en verdriet:
Want in zoodanigh huys ſtort God zijn zegen niet.

Een zno kijfachtigh Wijf is een geſtadigh druypen.
Sy flacht dē Wollif die in't Schapen vel koomt ſluypē.
Haer booze tongh die ſteeckt gelijck een Schorpioen.
Rampzaligh is de Man die met'er heeft te doen.

QVand j'eſtois Ieune & volage
I'n'avois encor ce ſentiment
D'prendre vn mari pleine d'age
Ie cherche aſteur contentement.

IE fus privé, de lumiere,
Depuis l'Aage, du Berceau,
Pourtant, les bonnes Commeres,
Me font ſervir, de Macquereau.

J. C.

HEel tegen Ouders danck heb ick dees Man genomen,
En daerom ben ick oock in dit verdriet gekomen.
Al was hy oudt en ſtram, noch ſprongh hy over 't heck,
Maer zoo hy heeft gedaen, doe ick den loomen geck.

De blinde Koplaer.

HEt ſchijnt wel dat ick ben tot koppelen geboren,
De oogen waren my ten halven uyt geſworen.
Ick heb voor deze Vrou zomtijts een Lief gehaelt.
Dan ben daer voor van haer oock eerelijck betaelt.

Miſtris I. C.

47. *IT was not loue, but fathers tyrannie*
Match'd mee to old age to youch antipathie,
If I make husband cuckold, none can ſay
I'ue done amiſſe, by natures lawe I may.

The blind Pander.

48. *BLind Pander am I, yet are they more blind*
Cannot their follie and my knavery find,
I blinded am for mony, they with luſt,
Both blinded thus, both of our doomes are juſt.

Wie na geen ouderen, of vrunden raed wil hooren,
Dwaeld van'et rechte pad, en gaet op't left verlooren.
De zonde is een doeck die ons de oogen blind.
Wie dan zijn ouders plaeght, word licht des duivels kind.

't Geſicht is u van God door zonden uitgeſteken,
En evenwel ghy groeyt noch in uw qua gebreken,
Vermits ghy anderen tot alle booſheyt leyt.
En om een buick vol bier, vind yder u bereyd.

DEs Aſtres, j'ay la cognoiſence,
De predire, j'ay la ſience,
Mais je voy dedans le Toreau
Que mon logis, ſert de Bordeau.

MOn mari, par Pronoſtique
Scait, le cours, de tous les Ans
Mais, ne ſcait, que par pratique
Qu'il a les armes de Pan.

De Aſtronomus.

ICk ben een ganſche nacht bekommerd in het waecken,
Om weder op een nieu mijn Almenack te maecken,
Maer laes mijn jonge Vrou die neem ick niet in acht.
Dan moog'lijck datze oock niet eens naer my meer wacht.

Sijn Wijf.

TErwijl mijn Man des nachts gaet op de Starren letten,
En op diens vreemde loop zijn luſt en zinnen zetten,
Zoo neem ick oock mijn tijt, gelijck'et dient, wel waer,
Met eenigh jongh Student, daer ick hem zoo mee ſpaer.

The Aſtronomer or Almanackemaker.

49. *STarres Planets bleſſe mee, calculate I can,*
By you nativities, by you poore man,
Sublunarie as I am I can knowe
Wben Aries or when Taurus ſignes my browe.

His Wife.

50. *GAze not ſo high, good loue, let ſtarres alone,*
In their owne houſes raigning, I am one
That can by nature, by an inbred wit
Keep Thales but not others out my pit.

De groote konſtenaers, en brillers in de boecken,
Zijn zeldē heel bequaem voor ſlippen, of voor doeckē.
Hoor Mannen van dat ſlagh, trouwt dan geen jeugdigh Wijf,
Of ghy word lichtelijck eens anders tijtverdrijf.

Twee oſſen, eens van ſtal, zijn heel bequaem tot ploegē
Dan doch een eerbre Vrou heeft lichtlijck haer ghenoegen,
Al is de Man wat ouwt, 't is beter datze lijt;
Dan dat de luſt haer ziel tot in den afgront ſmijt.

Der verdwaelde Boeleerders

Vrolick Wagen-liedt.

K armen hals moet hoorns dragen.

'k Troostme noch, 'k bent niet al- leen.

't Is een van de zwaer-ste plagen: Maer het is nu heel gemeen.

't Is nu een gemeen gebrek
Voor de ſmuichſters lekkre tongen,
Daer dit lied word af gezongen,
Die haer Mannen achten gek.

Alleen om het Hoflijck praelen
Slaenze dickwils achter uit,
Dat de Man niet aen kan haelen:
Och! wat doet het duimekruid?

't Bleek wel aen het ſnoode VVijf
Toen heur Pollen raekten binnen.
Geldeloos maekt looze zinnen.
't VVas'er niet om tijdt-verdrijf.

Segt my Juffrou van Antwerpen,
Die nu ſoo de Juffrou ſpeelt,
U Man wil ick niet verwerpen,
VVant hy zelf de Pollen heelt.

Als hy ſlechs maer ſpelen magh,
Gaet hy ook de zelve gangen:
Hy wiert laetſt daerom gevangen;
Als hy by twee Liefjens lagh.

Al word

Al word Lobbaert dit verweten,
Hy en acht het niet een hair:
Z'had hem noch een buil geſmeten
Daer zy lagen by malkaer.

Hy moet werken nacht en dagh,
En den vetten ſmeer-pot vegen:
Doet hy dat dan niet te degen,
Slaet hem dat hy vreezen magh.

Maer wat zegt gy my van Rijntjen,
Die haer nu zoo deftig houd,
Niet als om het Rijnſche VVijntjen.
Den Alter nu van Delos bout.

Met haer oogjens bruyn en ſwart
VVeet ſy de Minnaers toe te loncken.
Met haer prijcken en haer proncken.
Degelyck gehouden wart.

Maer wat zegtge ons van Trijntje,
T'wijl'er Man uyt ſcheeren gaet,
Trekze mee aen 't zelve lijntje.
En zy acht het voor geen quaed.

Gooſſen acht dit niet een ding,
Als hy maer mag mede ſmeeren,
Met de borſten luſtig teeren:
De horens hout hy gering.

VVas uw' trouw niet eens gegeven,
Zeg my eens, ô laffe moer,
Die met bloed u had verſchreven,
Blijſt daer om altijd een Hoer.

Juffrou die ghy dient geloont,
In plaets van Mirth, Laurieren,
Om u hooft daer mee te cieren,
Met een krans van ſtroy gekroont.

Stond hem dat voor 't hooft geſchreven,
VVat hy Arkleis heeft gedaen.
't Is ook noch niet uit gevreven,
VVat hy in 't Ooſten heeft gedaen.

VVaerom trouje een anders Hoer,
Luibſche ſpringer, ſlordig quantje:
Maer Ees 't niet een ſlordig dantje,
Die den raed volgt van'er Moer?

Zal

Zal dit ſpreekwoord zeeker blyven,
Elk zal loon na werk ontſaen,
Zoo zullen ook de vunſe VVyven
Heur Mans doen, als is gedaen.

Zeg wat maekje van je huis,
Ai! dat bid Kruideniertje?
Maekje een kot, ô! Venus diertje.
'k Acht 't is om de munt of kruis.

Ysbert, eene Pekverkooper,
Is het niet voor u een ſchand,
Datge zyt zulk een verlooper,
En jou bed bemorſt met brand?

'k Zweer je brengt jou zelleſ tot niet,
En jy gaet jou huis bederven,
'k Zeg je zult ellendig ſterven
In een armoed vol verdriet.

Zeg my moer in Duivels dwinger,
VVenſch je wel om al het geld
Datter iemand was de ringer
Van jou doen, 't geen j' is getelt.

Zeg my eens jy lompe boer,
VVaer om blijf je veur de deuren,
Vreesje dat j'u zoudt verfteuren
Als j'et werk ziet van je moer.

VVou je wel eens om een fchelling
Dat je VVyf weer by je waer,
Is het niet een groote quelling,
Zeg eens korzelige Vaer?

'k Zweer je lyckt wel vry een zul,
Maer je moet de gryns afleggen.
Of gevalt je niet dit zeggen?
VVant je flaet jou VVyf als dul.

VVeet je niet een heele wagen
Vol van onheil volgt hier naer,
En ook niet dan harde plagen
VVord u bang gemoed gewaer.

Voor een VVyf of echte Man
Is hier anders niet te halen,
Als dat zy hier moeten dwalen,
En Sint Job noch randen an.

En door vuiligheden breken,
En dan door een ſtinkend lijf,
Die zich in die modder ſteken,
En een Hoer kieſt voor zyn VVijf.

Naer Kalis is de leſte vaert,
't Gaſthuis moeten zy be-erven,
Ook van Pokken dikwils ſterven,
Dit is 't dat die handel gaert.

t' SAMENSPRAECK

Van twee Herders MOPSIS *en* MELIBEA *weydende haer Schaepkens in Diemer-weyde.*

MOPSIS.

Us, ſus doch *Melibe*, wat komt hier voor een waghen?
Ey lieve hout wat ſtil, ick ſal 't de Voerman vragen,
Wat hy voor lichte vracht alhier geladen heeft?
Ick ſal hem houden op, dat hy my reden geeft.
Het lijckt al ſchick'lijck volck al waren 't borgers vrouwen.
Nu hoort doch wat ick vraegh: wilt doch wat ſtaende houwen,
Wat geſelſchap is dit, dat ghy met bocken voert,
Dat nu ſoo vrolijck is, en met malkanderen boert?

Wagenaer.

Dit roert u Herder niet, laet maer u vragen ſtuyten,
Ick moet al haeſtigh voort, en ſal mijn deuntgen fluyten.
Ick moet my ſpoeden raſch mijn roſſen ſoecken ſtal,
Ick en heb gantſch geen ruſt voor dat ick weſen ſal
Tot Calis, of Sint Job, oft daer ontrent logeren,
Oft wel tot Sint Reynuyt, daer gaet dit volck braveren.
't Is tijt, ick hebbe haeſt, met mijne lichte vracht
Die ick (het is niet langh) van Delos heb gebracht.
Die *Cipres* de Godin haer Altaers daer onteerden
Haer ſuyver offer ſoet in vuylicheyt verkeerden.
Dus krijgen ſy voor 't loon, van haer ſnoode offerand
't Smeer-bedt, de boeyens, en een eeuwichlijcke ſchand.

St Job.
Cales.
De Dry Onooſele en doch Beſchuldigde.

Waghe-liedt,

Op de Voys: Kristijntje bistu kranck.

Voerman.

I.

'K Singh met mijn lichte vracht,
'k Singh met mijn lichte vracht, ja vracht,
'k Ry met dees' lichte kooyen
Wakker op, dobbe dobbe dob
Na 't Gast-huys van Sint Job.

II.

Dit volckje meerder wint,
Dit volckje meerder wint, ja wint
Als die haer huys bewaren
Eerbaer zyn, seyt ons Trijn
Dat is niet meer dan wint.

III.

Dus smeer men kous, en schoen,
Dus smeert men kous en schoen, ja schoen.
Men eet kostel gebraden
Dobbe dobbe dob, lustigh op
Men vreest niet voor Sint Job.

IV.

Men roept al na men dorst,
Men roept al na men dorst, ja dorst,
Men syn gans onbeladen
By de wijn, let op Stijn,
Hoe sy nu smeert den borst.

V.

De mannen sien dit an,
De mannen sien dit an, ja an
Met lacchen, om te pracchen,
Dobbe dobbe dob, wakker op,
Tapt weer een volle kan.

VI.

Dan Griet Silenus *roept,*
Dan Griet Silenus *roept, ja roept,*
Myn lief en wil niet vreesen,
Wakker op, dobbe dobbe dop,
Oft Piet *een druyf je snoept.*

VII.

Hy hakende na munt,
Hy hakende na munt, ja munt
Speelt ſelver op ſijn fluytje,
Dobbe dobbe dob, wakker op,
Mijn vrind't is u vergunt.

Philites.

VIII.

Maer ick ô hooren-beeſt,
Maer ick ô hooren-beeſt, ô beeſt,
Den koeckoeck moet u ſchenden
Daer ghy't ſiet, niet verbiet,
Datmen u vrouw verleeſt.

IX.

Noch datſe u verwijt,
Noch datſe u verwijt, verwijt,
'k Sweert ghy ſult hoorens dragen
Dobbe dobbe dob, luſtigh op
Hoe leelijck ghy oock kryt.

Pan.

X.

Weeſt welkom lieve rey,
Weeſt welkom lieve rey, ja rey,
Werweende hooren-dragers
Gilde-broers, door u hoers,
Roe pt koeckoeck inde Mey.

XI.

Nu voerman ſlaet vry voort,
Nu voerman ſlaet vry voort, voort, voort
Ick ſal u wel onthalen,
Dobbe dobbe dob, luſtigh op
In't Gaſt-huys van Sint Job.

XII.

Voerman.

G'lijck an mijn paertjes dan
G'lijck an mijn paertjes dan, g'lijck an
Sit vaſt mijn hooren-dragers,
Dobbe dobbe dob, luſtigh op
En maeckt u beurſen wan.

Meli-

Melibæus.

ALs de drupjens van den douwe
Lagen op het klaver-velt,
En de Son ſich liet aenſchouwen,
Daer het Y op 't ſeerſte welt,
Quam ick *Melibe* getreden
Met mijn Schaepjes uyt het hock,
Waer dat *Mopſis* deê ſijn reden
Die my dochten t'ſamen jock.
Dees na al ſijn lange dralen
Seyden aen my wonderheên,
Die ick u t'ſaem wil verhalen,
Wilje ſitten hier beneên:
Deſe onſe water-dijcken,
Die daer ſchutten 't golvich Ty.
Sit, ghy ſult u niet beſlijcken,
Want ick leen u deſe py.
Sit dan bid ick, ick ſit mede
Luyſtert, luyſter naerſtich toe,
Geeft gehoor doch aen mijn reden
Dien ick van de beeſten doe;
Beeſten wijſe hooren-dragers,
Hooren-dragers om 't gewin,
Och! wat heeft een man al ſwagers
Door ſijn vrouw, verſtaet den ſin,
Die goedwilligh en meewaerdigh
Spelet altemet een bet:
En die dan te byſter vaerdigh
Als de man komt, niet verſet,
Ja die door haer lief'lijck vleyen,
Maeckt hy nimmer arrigh denckt;
En hem weet ſoo te verleyen
Dat hy noch de polle brenght,
Hun flateert noch uytermaten,
Daer beneffens hout te gaſt,
Doch ſy krijght weer tien ducaten,
Dat ſijn ſchoenen wel gepaſt,
Dees weet door haer hoere-werckjes
En door 't ooge van haer naelt
Spelende met Venus vlerckjes
Die te locken die 't betaelt,
Sy haer man weer maeckt een quantjen
Naer hy 't goetjen had verteert:
Want hy hiel het met een Sanctjen
Die hem gelt en goet vereert.
Aerdich iſt daerom ick lacche,
Och! och 'k hou mijn buyckje vaſt,
Man te worden ſonder pracchen
Door de vrou, wel dat 's een gaſt.
Na hy dit ſoo had geſongen,
Wenſten hy meê om een vrouw,
Daer na heeft hy omgeſprongen:
Geſeyt ick moet ſeggen jou

Noch wat anders van een *Trijntjen*,
Die haer me soo deftigh hout,
Die de nobels kreegh van *Krijntjen*
Die tot Delos 't Altaer bout.
Welckers sobart-vaer gingh kijcken
Door het spleetje van de deur,
En sey sy sal mijn verrijcken
Want dit is een groot Monseur,
Ja een heertjen, 't heeft vermogen
Soo by groote liên, als kleen
Lijt sijn liefd', hy 's opgetogen
Wijf, hy sey, 'k ben 't niet alleen.
Want hy kan met goude brikken
Alles maken weer te recht
En ons over veel beschikken
Ja my hier, of daer een knecht,
Om soo aen de kost te raken
Want ons goet dat heeft de wint
Wech gevoert: dus moetje maken
Datje wacker weder wint.
Maer, wat seyden hy van *Weyntje*,
Als haer man uyt wercken gaet?
Dat sy haelt *Joris* het *Kleyntje*
Om te vord'ren rechte maet.
Die dan werckt het onbewrochte
Dats een kintjen binnen 't jaer
Dat sy baye gaeder sochten,
Maer den esel blijft de vaer.

Seker het zijn moye dingen,
Dan de meester by de meyt,
Die de dans knap gaet ontspringen
Door sijn vroutjes aerdicheyt.
Wil dan *Joris* het verloopen,
Och hy isser al te vast
Aengeknocht, door hondert knoopen
Want de vrouw hem noot te gast.
Dan heeft desen slechten *Themus*
't Koetje met het Kalfje toe,
En de vrou heeft *Boliphemus*
Wel gestut door *Circis* roe,
Die een mantel hem gaet loven,
Kinder-goet me tot de kraem:
Maer roept Jupiter van boven!
Dit mijn eer quetst en mijn naem,
Want ick nau heb liefd' gedragen
Twaelf weecken: hier een kint?
Nu seyt sy, en wilt niet klagen
Ghy mijn trouw in alles vint.
Hy swijght stil, en laet hem doecken
Hout hem om dees vrouw gerust
Die we'erom in alle hoecken
Heeft het brandent vier gebluft.
Hier me sprongh hy op een ander,
En vertelt veel wonder heen,
Die ick nu hier by malkander
Zijnde, u we'er sal verbreen.

Hoort

Hoort *Alpheus* dat geſantje
Voechden ſich mee by de hoer
Maer dit was een morſich dantje
Lijckende haer lieve moer.
Waer hy na gedane luſten,
Walgh af kreegh, en bitterheyd,
Want die hem te voren kuſten
Nu vieleyne nette breyd.
Doen quam hy op 't Kruydeniertjen
Wien hy vraeght waerom hy t'huys
Heel ontwijde? en ſijn *Kniertjen*,
't Was mee om de munt en 't kruys.
Doen van *Ieles*, wijve-ſmijter
Lijckt ghy niet een heyligh man,
Neen, ghy zijt een wond're wrijter
Al de werelt ſpreeckt daer van.
Dees waſt die daer loofd' een ſchellingh
Aen die hoer, die by het hout
Ofte aen de maſt, oft dellingh
Van u worden afgetout.
Waer dat ghy u vinger branden,
Schelert ſelver weet ghy 't beſt,
Waer u *Keeſjen* aen quam randen
By de Portugyſche veſt.
Doen ſoo kreuckten ſy ſijn kraeghje
Hout maer aen het ſal wel gaen,
't Is niet nieuws Huych is als Haeghje
Sijn vrouw 't meermael heeft gedaen.

Hier met *Schele Ian* en *Claeſjen*
Daer met *Pieter*, *Wellem*, *Broer*,
Ioris, *Gerrit* was het baeſjen
Waer mee ſy uyt weyen voer.
Dees haer daden weet te decken
Onder die, oft deſe tolck
Doch hy is een hoofd' der gecken,
En een Tierbus onder 't volck,
Dat blijckt aen ſijn wonder ſwieren
Aen ſijn leven onmaniert.
Koeckoeck laetje doch beſtieren
't Is om niet dat ghy ſoo tiert,
Die nu moet onder u magen
Sijn met horens wel verſien,
Laet het ſpreeck-woort u behagen
Is 't licht lant, licht ſijn de lie'n.
Als hy dit ſoo had geſproocken
Docht hy op ſijn ſchop en ſpa,
Ick beſagh oft oock gingh roocken
In de dorpen ver' en na
Want mijn maegh begoſt te pricken,
Daer mee ſeyd ick goeden dagh.
Hy, vaer wel, let op dees ſticken
Lijt het nimmer met verdragh.
Want u ſou de volle wagen
Met onlucken volgen na,
Dan ſou Jupiter u plagen
In het een, oft ander jaer.

Seker

Seker hier is niet te halen
'tSy voor vrouw, oft echte man
Als de pokken, en te dwalen
Met *Sint Iobs* geſellen dan.
Daerom vrinden die dees hoeren
En dees boeven hier aenſchout,

Schoutſe, want 't zijn vuyle loeren
Die dees wagen in ſich hout,
Waer den heelder, ende den ſteelder
Loon na ſyne wercken krijcht
Als den ſpeelder, ons af beelder
Met dees beelden niet verſwijcht.

KUYSCHE VERMANINGEN

Aen alle miſbruyckers des heyligen Echts: als mede zeer leerelijcke gheſchiedeniſſen, dienende tot afradinge des gebruycks van deze vuyle zonde.

Die 't zuivere Autaer van Venus koomt beſmetten
Met vuile offer kan zijn rampen niet beletten.
Die met ſijns naeſten wijf in dertelheden leeft
Zich ſelven an de ſtraf gewilligh overgeeft.
Die door een gaile brant verovert vreemde vrughten,
Breeckt zijn geſwooren trouw en leeft geſtaegh in ſughten.
't Geweten knaeght als hy ſijn hoere-kint maer ziet,
Hy leeft als in een hel vol rampen en verdriet,
Hy voelt altoos een beul die hem met harde ſlagen
Gedurigh gezelt, hy is nimmer vry van plagen:
Maer met een groote vrees en zwaren angſt belaen,
Dat hem geſchieden ſal gelijck hy heeft gedaen.
Hy ſlaght den koekoeck die naer 't algemeene ſeggen
Zijn eyren gaet in 't neſt van and're vogels leggen
Om uit te broeyen, dit is oock der ſnoepers doen
Die hunne kinderen van vreemde laten voên.
O brekers van u Echt! beeft met gedurigh beven
De ſtraf volgt u ſtaegh na, ja tot in 't ander leven.
En ghy ô dertel wijf! dat u gebruycken laet
Tot deſe vuyle zond en eer-vergeten quaed,

Godts

Godts geeſſel zal u oock op 't alderwreedſte ſtraffen,
En u een poel van wee voor u vermaeck beſchaffen;
Zoo datge meenighmael zult wenſchen om de doodt
Als ghy de vrughten van uw luſt ziet op uw ſchoot.
Al 't geen den menſch miſdoet, behalven deſe zonden,
Raeckt aen zijn lichaem niet, maer hier is 't door geſchonden,
Bemeuzelt en beſmet met een vervloeckte ſchand:
Dies doof, ai doof in tijts dees weelderige brand!
Wat rampen heeft die zond ſtaegh tot een loon gegeven?
Wat ongelukken zijn hier over niet bedreven?
Wat ſtraf heeft onſe Godt hier over niet gedaen?
Hoe is 't met Abraham dien Vader toch gegaen
Toen hy om Zaraes wil in Agars ſchoot gingh telen?
Zijn huis was daedelijck vol doodelijck krakkelen
Om zijnen eerſten zoon, hoe gingh 't de dienſtb're maeght?
Zy wierd met Iſmaël in ballinghſchap verjaeght.
Dien man naer Godes hart, dien held van alle helden,
Die Koningh en Propheet, die leeuw en beiren velde,
Die Goliath den kop heeft van den romp gehaelt,
Hoe dier heeft die zijn val en dartelheid betaelt
Toen hy met Barſabe zijn luſten had genooten,
Wat heeft hy tranen om die vuile daed vergooten,
Hoe treurigh heeft hy hier gedurigh om geklaeght
Toen hy daer om wiert van zijn vyanden verjaeght.

Den

Den wijzen Salomon toen die zich had vergrepen
Hoe fel wierd die daer na om deze daed genepen,
Is hem om hoerery 't verſtant niet zoo ontruckt
Dat hy, in plaets van Godt, voor beelden heeft gebuckt.
Wat torſt de oude tijdt om dees vervloeckte ſchanden
Al plagen. Kreegh de vrouw het zwaert niet in de handen,
Daer mee zy zelf haer man verhit den kop af-ſloegh,
Om dat hy 't geen haer quam op vreemde plaetzen droegh.
Wiert *Andromenis* niet door *Thimokle* van 't leven
Op heeter daed berooft, zoo haeſt hy had bedreven
Die gruwelijcke daed en vrouwe ſchendery.
Maeckt *Chiomara* oock haer zelleven niet vry
Van heur gevangenis, toen zy het hooft van Roomen
Om zijn vervloeckt bedrijf het leven heeft benomen.
Wiert Troyen niet tot aſch door 't Grieckze vyer verteert,
Om dat *Priamis* zoon *Helena* had onteert.
En is *Tarquinus* niet van al zijn ſtaet verbannen,
Toen hy tot dit bedrijf 't gewelt had ingeſpannen,
En zoo baldadighlijck *Lucretia* verkraght,
Die zich door leet en rouw noch ſelf heeft omgebraght.
Een zeker vorſt nam ſelf zijn eygen vrouw gevangen,
Om datze haer verliep, en geen reghtſchapen gangen
Of eerb're wegen gingh: hy neemt het doode lijf
Van haer vervloeckte pol, daer ſy haer tijt-verdrijf

En luſt meê had gehad, dit laet hy lekker braden
Hier moeſt de hoer door dwangh heur honger meê verzaden.
Is Hollands ſchou-toneel niet zelver op geſchickt
Met gruwlen daer de deughd noch dagelijcks voor ſchrickt.
Is *Floris* in de kling van *Velſen* niet gevallen
Toen hy vrouw *Machtelt*, door zijn overdadigh mallen
Had van haer eer berooft. Hoe dol en hoe verwoed
Zoop toen de bitze wraeck dat lekker helden bloed.
Den ſtouten *Carel* liet zijn groote wijſheid blijcken
In 't oordeel dat hy gingh op zijn Stadt-houder ſtrijcken,
Die een gemeene vrouw door vuile luſt de ſchoot
Had met gewelt onteert en noch haer man gedoodt.
De kloecke vorſt doet hem door trouw de weduw eeren:
Maer als dit was gedaen voldoet hy zijn begeeren,
Hy ſpreeckt den ſchender voort met harde woorden aen,
En zeyt ghy hebt de vrouw maer my noch niet voldaen,
Berey u tot de dood. Geen kermen moght hier baten,
Hy moeſt zijn hooft tot zoen voor deze miſdaed laten.
Zie hier hoe vinnigh dat dees vuile zonden bijt.
Wat rampen zijn der niet geſchied in onzen tijt?
By duizenden, ja meer, onmooghlijck uit te ſpreken.
Den Caſtiliaenzen vorſt was onlangs ſchier doorſteken
Om zeker groote vrouw, ja was al reed' in 't net
Op een beſloten zael daer hem een Graef ontzet.

Mijn

Mijn Zangeres wort ſtom, mijn pen begint te dwalen,
Vermits 't onnoodigh is hier meerder op te halen.
Wat heb ick niet gezien, heb ick niet zelf gehoort
Hoe dat een man zijn vrouw heeft om die daed vermoord,
Zoo hyſe vont op 't bed in haer vervloeckte luſten
By haer geminde pol, die zy heel dertel kuſte,
Hy vat een vinnigh mes en ſtoot het in haer borſt,
Hoe welze zwanger was, en maeckt zich oock bemorſt
Selfs met des ſnoepers bloed, toen moeſt hy 't al verlaten
En dolen achter land, en wand'len vreemde ſtraten.
Dit zijn de vrughten die men hier van ſtaegh verwacht,
Dies zijnze heel verdwaelt die dit voor kleynheid acht.
Wat zagmen onlangs noch in 's Graevenhaegh gebeuren
Waerom den Delvenaer in ballinghſchap moet treuren,
Vermits hy in zijn hof zijn byzit heeft verdaen,
En derelijck vermoort. Hoe is 't noch korts gegaen
Tot Harelem met een die ſoo veer was verſoncken
In deſe poel, dat hy zijn huiſvrouw heeft verdroncken
In 't Harelemmer meer, om dat hy ſoo voort aen
Zijn gailheyt plegen moght, en vry by hoeren gaen.
En ghy die om 't genot uw vrouwen gaet verkoopen
Tot een gemeen gebruyck, hoe ſal 't noch met u loopen?
't Is tijt ja over tijt dat ghy noch voor u ziet,
Ghy brengt u eigen ziel hier door maer in 't verdriet.

Want

Want die an anderen zijn wijf gaet overgeven
Kan nimmermeer in ruſt en vrede met haer leven,
Al 't water is haer zoet, zy ſlaght den vuillis hoop:
Haer luſt is noit verzaed, zy draeght haer eer te koop,
Zy heeft haer kint niet lief, haer zinnen zijn op hollen,
Zy haet haer eygen man, en hout het met de pollen,
Zy acht de ſchande niet, noch wat haer qualijck ſtaet,
Zy heeft geen achterdocht of 't al verlooren gaet,
Zy kan haer gaile brand noch dwingen, noch betoomen,
De vuilligheid barſt uit, hier is noch vrees noch ſchroomen;
Ja komt op 't leſt zoo veer dat zy gevangen raeckt,
Dan proeftze dat dit zoet op 't leſt heel bitter ſmaeckt,
Ja 't bloed zal in haer lijf verzooren en verderven,
Dat zy al quijnende an vuile pokken ſterven,
De vrouwen niet alleen: maer oock de dert'le man
Dees gruwelijcke ſtraf niet wel ontvlieden kan.
Godts tooren wort hier door te gruwelijck ontſteken,
Hy ziet de booſheid niet of zal zich daer van wreken.
Dies wiege zijt, bid Godt dat hy u 't quaet vergeeft,
En 't overſchot uws tijts in recht berouw beleeft:
Zoo zultge voor de ſtraf van hem genade ontfangen.
Maer wie in 't quaed volhard word oock door 't quaet verhangen.

C. P.

EXHOR-

EXHORTATIE

Ofte ernstighe waerschouwinghe aen alle de misbruyckers des Heyligen Echtenstaets, dienende tot leeringe om sich voor dese sonden te wachten, ghetrocken uyt verscheyden plaetsen der heyliger Schrifture.

NAer dien dezen tegenwoordigen tijdt zoo bedorven en met gruwelen besoedelt is, en wy menschen in onse boosheden behagen schijnen te scheppen, ghelijck sulcks blijckt uyt den overvloedt der overspeelders en hoereerders, waer van wy, gelijck eertijdts den Propheet Micha, mogen zeggen, het zijn enckel overspeelders, en de gantsche aerd-bodem is met overspel vervult, ende de eene bloed-schuld roert de ander, Mich. 2. vers. 7. welcke vermeerderinge ofte aenwas alleen zijn oorspronck genomen heeft, en noch neemt uit de kleyn-achtinge van deze groote zonden, die by den ghebruikkers niet anders als een kortswijl en tijt-verdrijf ghenomen wordt. Waer door wy genootzaekt, ja plichts-halven bedwonghen zijn om, zoo veel ons mogelijck is uit Godts heiligh Woordt, de gruwelijckheden en de straffen die daer na volghen aen te wijsen. Verhopende de blinden hunne ooghen daer door te openen, en hen van den wegh des doodts te leyden tot den wegh des levens: ghebruikkende hier toe deze navolgende sporen des ouden ende nieuwen Testaments: als

Ghy zult gheen overspel doen, Exod. 20. vers. 13. onder welck verbodt begrepen is hoererije en alle onkuyscheydt, daer by komt die zware vloeck, welcke over den overtreders wort uitgesproken: namentlijck vervloeckt is een ygelijck die niet doet al 't geen in de Wet bevolen is, te laten ofte te doen, en wat wy zijn, blijckt geen verschoningen helpen ons, 't is:

Ick kenne Ephraim wel, dat Ephraim een hoere is, Judic. 8. vers. 2. wie boosheidt bemindt die haet zijn ziele, wie zonde en onreght doet die is zijn ziele vyandt, Joel 12. vers. 25. Psal. 10. Tobia. 12. vers. 11.

Men zal de overspeelders met de doodt straffen, Lev. 20. vers. 10. Want vervloeckt is de gene die by zijns naesten wijf slaept, en alle het volck zegge amen, Deut. 22. vers. 22.

De

De kinderen van een overſpeligh bedde zijn vervloeckt, en ſullen tot geenen rechten ouderdom komen, maer vroegh uitgeroeyt worden. Sapientiæ 3. en 4.

Hy is des doodts waerdigh die by zijn Stief-moeder ſlaept. De godtlooze verkrijghen hunne dagen maer half, en hunne jaren worden verkort. Prov. 10.

De doodt en dat einde der ongereghtigen is heel grouwelijck. Sap. 3.

Evenwel doen zy en zeggen, (gelijck Eſaias verhaelt.) Komt laet ons wijn halen, en vullen ons dat wy droncken worden, en doen morgen gelijck als heden.

Maer de kinderen der overſpeelders zullen in verderffeniſſe zijn. Sap. 3.

De godtloozen zullen geſtraft worden, gelijck als zy vreezen. verſ. 10.

Hare vrouwen zijn dwazen en hare kinderen booſachtigh: vervloeckt is wat van hen ghebooren wordt. verſ. 12.

Goeden arrebeid, geeft heerlijcken loon, en de wortel des verſtants vervuilt niet. verſ. 15.

Doch de kinderen der overſpeelders en gedijen niet, en het zaed van een onreghtvaerdigen bedde zal verdelght worden. verſ. 16.

Den vrughtbaren hoop der godtlooſen is gheen nutte, en wat uit der hoererije gheplantet wort dat zal niet diep wortelen, noch een gewiſſen grondt zetten, Sapien. 4. verſ. 3.

En of zy een tijdt langh aen de ſcheute groenen, dewijle zy gans los ſtaen, worden zy van den windt bewogen, en van ſtercken winde uitgeroeyt. verſ. 4.

En de ontijdige takken worden gebroken, en hare vrught is geen nutte onrijp te eeten, en nergens toe deugende. verſ. 5.

Want de kinderen die uit oneerelijck byſlapen ghebooren worden, moeten getuigen van der booſheidt tegen de ouderen wanneer men haer vraeght. verſ. 6.

Wijn en Vrouwen verdwazen de wijſen: en die den hoeren aenhangen worden wilt. Eccl. 19. verſ. 3.

En krijghen motten en wormen ten loone, en verdorren, den anderen tot een mercklijck exempel. verſ. 3.

Een ongeſchickte dochter laetmen zitten', en zy bekommert haren vader, en die daer wilt is, die is beyde den Vader en den Man een oneere, en wort van hen alle beyde gehaet. Eccl. 22. verſ. 4. en 5.

Wie

Wie in der luſt ontſteecken is, die is als een brandende vyer, en houwt niet op, tot dat hy hem zelve verbrande.

Een onkuiſch menſche heeft geen ruſte aen zijnen lijve tot dat hy een vyer ontſteke.

Een onkuiſſchen menſche is alle ſpijze zoet, en laet niet af tot dat hy het volbrenght.

Een man die overſpel doet, en by hem zelven denckt, wie ziet my? het is duiſter rondom my, en de wanden verberghen my, dat my niemandt ziet, wien ſal ick ſchuwen, de alderhooghſte acht op mijne zonden niet.

En zoodanigen ſchuwt alleen der menſchen oogen, ende en denckt niet, dat de oogen des Heeren veel klaerder zijn dan de Sonne, en zien alles wat de menſchen doen, en zien oock in verborgen hoecken, alle dingen zijn hem bekent, eer zy geſchapen worden, alzoo wel als wanneer zy geſchapen zijn.

De zelve man ſal openbaer inde ſtadt gheſtraft worden, en zal begrepen worden als 't hy hem alderminſt verhoedt.

Alſoo zal het oock gaen der vrouwen, die haren man verlaet, en een erfgenaem van eenen anderen krijght.

Ten eerſten is zy den gheboden Godts onghehoorſaem, ten tweeden zondight zy tegens haren man, ten derden brenght zy, door haer overſpel, kinderen van eenen anderen.

Deſe zal men uit der gemeynte werpen, en hare kinderen moeten harer ontgelden.

Hare kinderen ſullen niet wortelen, en hare takken ſullen geen vrught brengen.

Zy laet een vervloeckt gedachteniſſe na, en hare ſchande wort nimmer uitgewiſcht, Eccl. 23. verſ. 20. tot 33.

Het gebodt is een lantaerne, en de wet een licht, en de ſtraffe der tught is eenen wegh des levens.

Op dat ghy bewaert wordet voor den boozen wijven, voor der gladder tongen der vreemden.

Laet u haer ſchoonheid niet luſten in uwer herten, en vervangt u niet aen hare oog-leden.

Want een hoere brenght een om het broodt, doch een ghetrouwe vrouw vanght het edele leven.

(·˙·) (·˙·) Kan

Kan oock yemandt een vyer in den boezem dragen dat zijn kleederen niet verbranden.

Hoe sou yemandt op kolen gaen, dat zijne voeten niet verbrant worden? alzoo gaet het dien, die tot zijns naesten wijf gaet: daer blijft niemandt ontschuldigh diese beroert.

Het is een dief niet soo schandelijck, wanneer hy steelt sijn ziele te verzaden, dewijle dat hem hongert.

En soo hy begrepen wort geeft hy het seven-vouwt weder, en geeft over al het goet in sijnen huize.

Doch die met een vrouwe het houwelijck breeckt, die is een zot, die brengt sijn leven in 't bederven.

Daer toe treft hem plagen en schande, en sijn schande wort niet uitgedelght.

Want de grimmigheid des mans yvert, en verschoont niet tot der wrake.

En siet gheen persoon aen, die daer versoene, en neemt het niet aen, of ghy oock alreede veel schencken woudet, Proverb. 6. vers. 23. tot 35.

En tot de zotten spreeckt zy de gestolen wateren zijn zoet, Proverb. 9. 17.

Door wijse vrouwen wort het huys gebouwt: daer en tegen een sottinne breeckt het met haren doen.

Een twistige vrouwe is een gestadigh druipen, Prov. 19. 13.

Het is beter inder hoecken te woonen onder de daken, dan by een kijfachtigh wijf in een huisete samen.

Want een hoere is een diepe kuyl, en een overspeelster een engen kuyl.

Oock loert zy als een roover, en de stouten onder den menschen vergadert zy tot haer.

Waer is wee, waer is leet, waer is gekijf, waer is klagen, waer sijn wonden sonder oorsaeck? waer zijn roode oogen? namentlijck wanneer men by de wijven zit, en te zamen komt uit te zuipen wat in geschoncken is.

Ziet den wijn niet aen, dat hy root is, en in het glas zoo schoon staet, hy gaet sijn glad in.

Doch daer na steeckt hy gelijck als eenen slange, en vergiftight gelijck eenen adder.

Zoo zullen uwe oogen naer andere vrouwen zien, en uw harte zal verkeerde dingen spreken, Proverb. 23. vers. 27. tot 33.

Drinckt

Drinckt niet vol wijns daer een ongeregelt wezen uit volght, zeyt den Apoſtel Paulus. Welck het zelve is dat onzen Salighmaker zeydt Luc.21. Wacht u dat uwe herte niet beſwaert wort met braſſery en dronckenſchap. Geen hoereerder zal het Rijcke Godts bezitten, 1.Cor.5.10. b.1.b.10. Epheſ. 5.5. Galat.5.12. 1.Tim.1.10. gelijck als onder den dochteren Iſraëls geen hoeren, noch onder den mannen geen hoereerders mochten zijn, Deut.23. verſ.17.

Laet u vleeſch niet toe om zijne luſten te volbrengen, Rom.8. maer bekeert u van uwen booſen wezen: want ziet daer komt eenen dagh die branden zal als eenen oven, daer zullen alle godloozen en ongereghtige ſtroo zijn, en de toekomſtige dagh zalze aenſteken, ſpreeckt de Heere Zebaoth, en zal hen noch tack noch wortel overlaten, Malach.4.1. als dan zal hem aldereerſt de noodt openbaren, de zee zal bruiſſchen, en de menſchen ſullen verſmachten van vreeze, Luc.21.verſ.21. de godtloozen zullen van angſt des geeſts zughten, maer de rechtveerdige hen verheugen, en blincken in 't Koninckrijcke Godts, als de Sonne aen het firmament des hemels, daerom een yder late af van zijne booſheden en leere wat goedts doen, het is noch maer een kleyne tijt, dan zal de gene komen, die komen zal, en niet vertoeven, Hebr. 10.37. Siet ick wil haeſt komen, en mijnen loon is met my, om eenen yegelijcken te betalen gelijck hy verdient heeft, Apoc.22. Verziet uwe lampen met olye eer u den Bruidegom verraſt. Laet de zonde niet over u heerſchen: maer wederſtaet den boozen, want niemandt wort gekroont dan die ridderlijck kampt, Jacob.5.verſ.7. en tot den eynde toe volſtandigh blijft, 1.Cor.9.verſ.24. Verwachtende de zalighe hope, en verſchijninghe der glorie des grooten Godts, en onzen Heere Jeſu Chriſti, Matth.24.verſ.21.

EYNDE.
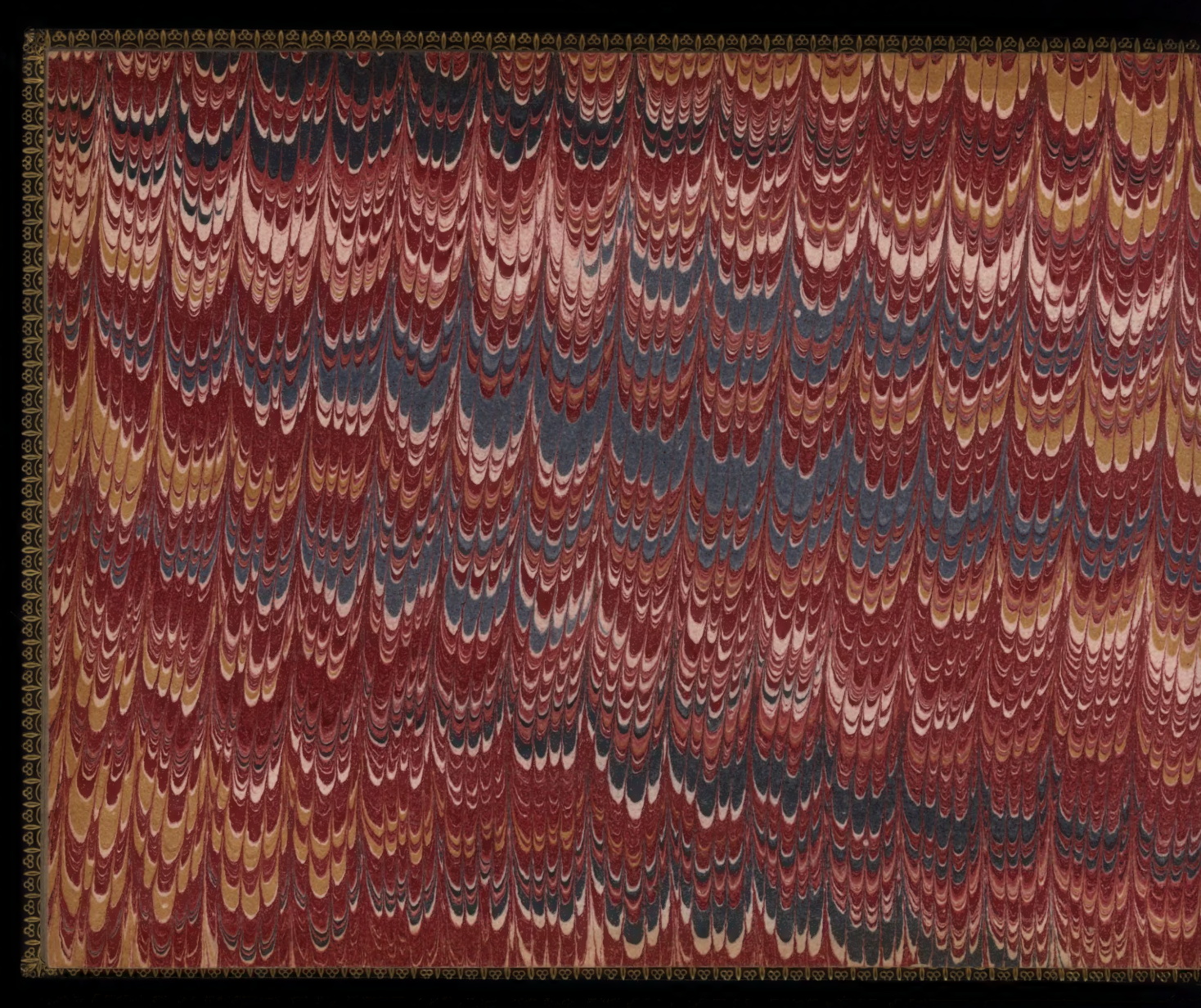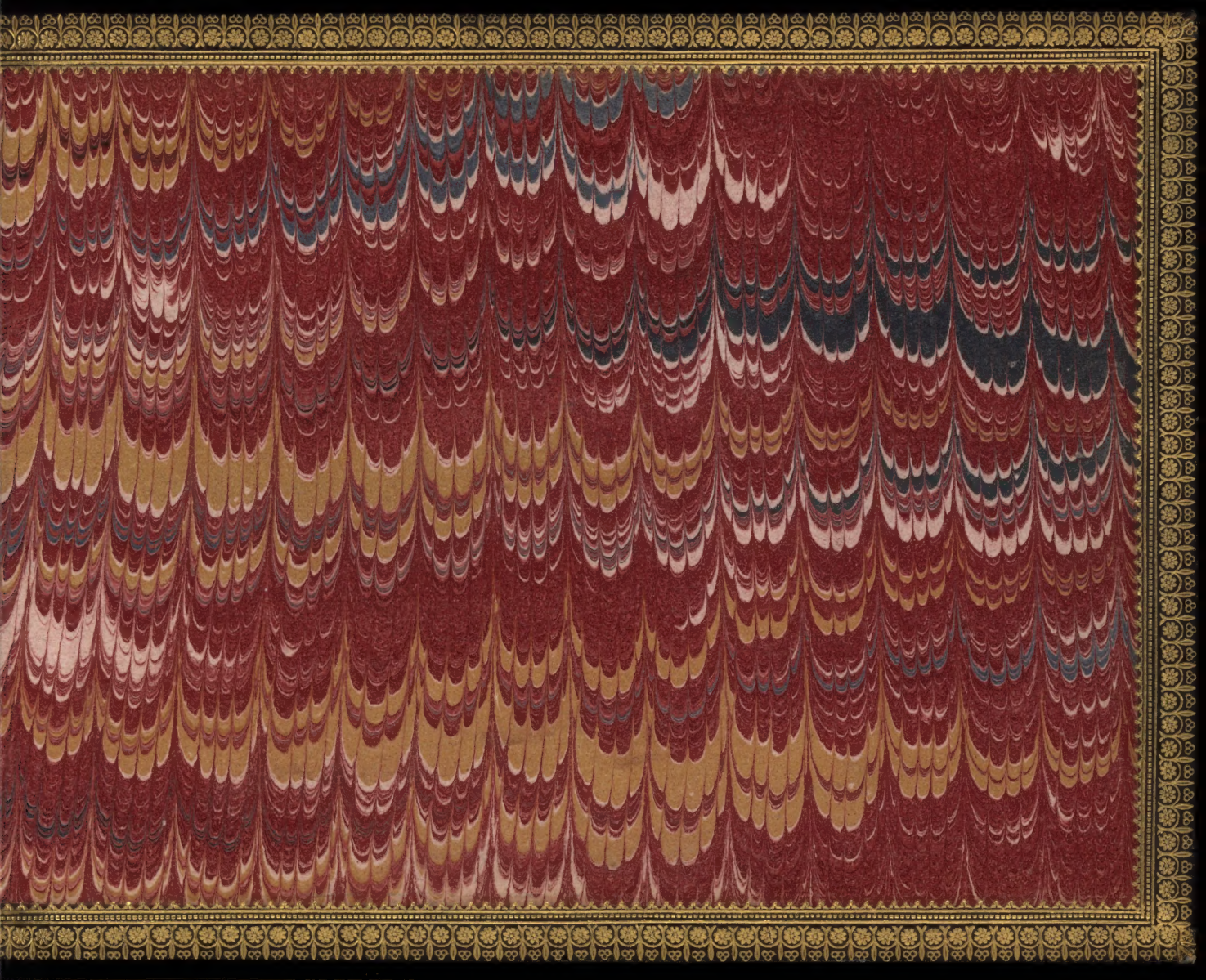
6450